

දුකින් මිදීමට දුක

දැන දැක ගනිමු

චතුරාර්ය සත්‍ය

මානිකච්චල සුදුසිසහ නිමගේ

දේශනාවකි

**ලබ්‍රනෝරාව කන්ද,
ආරණ්‍ය සේනාසනයේ වැඩ සිටින
මාන්කඩවල සුදස්සන හිමිපාණන් වහන්සේ**

මෙය ලබ්‍රනෝරාව කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ අති පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ ගේ දේශනයක් ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් ඔබ අතට පත් කිරීමකි. දේශන විලාශයේ එන හඬ හැසුරුම් කියවීමේ දී හමු නොවන බැවින් ගැටළු සහගත තැන් හමුවිය හැකිය.

එහෙත් මෙයින් ලබාගත හැකි ධර්මවබෝධය අති විශාල බැවින් ප්‍රවේශමෙන් කියවා තේරුම් ගන්නට උත්සාහ කරන මෙන් කාරුණිකව ඉල්ලමු.

තෙරුවන් සරණයි !

කේ. අසෝක පියසේන

නො. 65, අහසාරාම පටුමග,

තිඹිරිගස්සය පාර, කොළඹ 05.

071 532 8233

නොමිලයේ බෙදා දීම පිණිසයි.

පෙරවදන

සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවයකින් දකින්නේ කොතනද එතන දුකයි. මව් කුසක පහළ වූ මොහොතේ සිට එහි තුල කර්මප තේජෝ භාවය නිසාම මේ කය මේරීමට පටන් ගනී. මෙලොවට බිහි වූ මොහොතේ පටන් මරණය දක්වාම මේ දුක පමණයි. මේ දුකින් සත්වයා ගලවා ගැනීමට ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේලාම පහළ වී උතුම් මඟ වදාළ සේක. උන්වහන්සේගේ දේශනා ලෞකික ලෝකය තුළ මේ සත්ව චර්යාව පැවැත්මට සුදුසු දේශනාත් මේ දුකින් එතෙර වීමට ලෝකෝත්තර වූ දේශනාත් ඒ බුදු මුඛින් දේශනා කරන ලදී.

ලෝකෝත්තර තත්වයට පත්වීමට බලාපොරොත්තු වන යම් කෙනෙක් වේ ද, ඒ උතුම් මඟ අවබෝධ කිරීමට නම් ඒ මඟ හඳුනා ගත යුතුයි. ඒ උතුම් බුදු මඟ හඳුනාගත් ඒ මඟ වඩිනා වූ ලබුනෝරාව කන්ද ආරණ්‍ය සේනාසනයේ වැඩ සිටින **මාන්කඩවල සුදස්සන හිමිපාණන්** විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුනා වූ ධර්මස්කන්ධයන් අතරින් වතුරාර්ය සත්‍ය නම් වූ දුකින් මිදීමේ එකම මඟ දුක දැක දැන අවබෝධ කරගැනීමට කල ධර්ම දේශනාවයි මේ. ධර්ම දේශනා ඇසීමට නොහැකි පින්වතුන් වෙනුවෙන්, සත්වයාගේ හිත සුව පිණිස, උන්වහන්සේගේ අවසර මත එම දේශනා ඒ ආකාරයෙන්ම කිසිදු වෙනසක් නොකොට මුදුණය කර නොමිලේ බෙදා දීම පිණිසයි.

කෙතරම් ධර්ම දේශනා ඇසුවත්, ධර්ම පොත් පත් කියවා තිබුණත්, අප විසින් මෙම ධර්මය අවබෝධ කරන්නට උත්සහ ගන්නේ බාහිර පුද්ගලයන්ගෙන් වස්තූන්ගෙන්, බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකය දකින ලෙස පැවසුවේ මෙම බඹයක් පමණ ශරීරයෙන්, ඒ මන්ද මෙම ලෝකය බිහිවන්නේ තමාගේ මනස තුලින් බැවින් මෙම උතුම් දහම තමා තුලින් දැකීමට තමා තුල පවත්නා බවත් දැකගැනීමට මාන්කඩවල සුදස්සන හිමිපාණන්ගේ දේශනා තුලින් මා හට පසක් විය. ඒ ලබන ප්‍රීතිය සුබය අන් අයත් ලබා මේ හවයේම සසරින් එතෙර වීමට උපකාර වේවා!

මෙම ධර්ම දානය සිදු කිරීම සඳහා සහයෝගය දැක් වූ පරිගණක සැකසුම කල මා දියණිය මාදා රුවන්ති ටත්, බිරිඳ ශ්‍රියානි, උච්ඳ පුතු සහ විශා දියණියටත් මෙවන් බුද්ධෝත්පත්ති කාලයක මෙලොවට මා බිහිකල මා ආදරණීය මෑණියන්ට සහ පියාණන්ටත් මෙම පොත මුදුණය කිරීම සඳහා උපකාර කල වල්. වීචී. අබේසිංහ මහතා සහ ඩී. ඩී. අපීත් කුමාර සිල්වා මහතා ඇතුළු පවුලේ සැමටත් මෙම පිං අනුමෝදන් වෙත්වා.

මෙයට,

කටුපුල්ලගෙදර අශෝක පියසේන

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ

සම්මා සම්බුද්ධස්ස

පින්වත් ස්වාමීන්වහන්සේගෙන් අවසරයි! ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න, ගුණගරුක කාරුණීක පින්වතුනි, අද මේ පුරපසොළොස්වක පොහොය දවසේ, අපි හැමදෙනාම මේ සුදානම් වෙන්නේ, අපිට හැකි පමණකින්, අපිට ශක්ති වූ පමණකින්, ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රතිපත්ති පුජාවෙන් පුජාවන් කරන්නටයි.

පින්වතුනි ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේත් බෝධි සම්භාර ධර්ම පුරන කාලයේ ඇස්, හිස්, මස්, ලේ දුන් දීලා, නොයෙක් විදියේ අනන්ත අපරිමාණ දුක් වේදනා විඳිමින්, එදා සම්බුද්ධ රාජ්‍යයට පත් වුණේ මේ ලෝකය තුළ දුක් විඳින ලෝක සත්වයා දුකෙන් මුදුවන්නට ඕන කියන මහා කරුණාවෙන්. ලෝකේ පහල වෙලා පහසාලීස් වසක් ලෝකයේ වැඩ හිඳිමින්, ලෝක අර්ථ වර්තාවෙන් හැසිරෙමින්, තමන් වහන්සේ දැන අවබෝධ කරගන්න ඒ සාමුකකංසන දේශනාව ලෝකයට දේශනා කලා. ඒ තුළින් ලෝකය සුවපත් කලා. මොකක්ද පින්වතුනි ඒ සාමුකකංසන දේශනාව කියලා කියන්නේ? තමන් වහන්සේ අවබෝධ කරගන්න, පහළ කරගන්න, ඇත්ත හතරක් තිබුණා. තථාගතයන් වහන්සේ ඇති කල්හිත් නැති කල්හත් ලෝකයේ පවතින, ඒත් ලෝකයට නොපෙනෙන, ලෝකය නොදන්න, සත්‍යයක් තිබුණා. ලෝකයේ ඇත්තක් තිබුණා. ඒ ඇත්ත බුදුරජාණන් වහන්සේ අවබෝධ කරගෙන, මේ ලෝකයට ප්‍රකාශ කළා, ප්‍රකාශ කරනවා. මෙය දුකය කියලා පෙන්නුවා, මෙන්න මෙහෙමයි දුක ඇතිවුණේ කියලා පෙන්නුවා. එවගේම දුක නැතිවෙන්නේ, දුක නිවෙන්නේ, දුක නිරෝධය වෙන්නේ මෙන්න මෙතනින් කියලා පෙන්නුවා. එවගේම දුක නැති කරන, දුකක් නිරෝධය සාක්ෂාත් කරන්නේ මෙන්න මේ මාවතේ ගිහිල්ලා කියලා මාවතත් පෙන්නවා. ඉතින් එහෙම මේ වතුරාරය සත්‍ය ධර්මය දේශනා කරලා, ඇස් නැති ලෝකයට ඇස්දෙකක් වෙලා, ජීවිතෙ යථා ස්වභාවය සිහි ගන්වලා, සද්ධර්මය නැමැති දඩු වැට පහන් ලෝකයේ තබලා, තථාගතයන් වහන්සේ ජීවිතිවත් පා වදාලා.

පින්වතුනි එදා මෙදා තුර බුදුරජාණන් වහන්සේ සතු සියලු බුද්ධ කෘත්‍යයන්, කෘතීන් කරමින්, මේ මහා සංඝ රත්නය මේ සද්ධර්මය මෙනාක් දුරට අරගෙන ආවා. පින්වතුනි අද දවසේදී අප සැමදෙනාම ජීවත් වෙන මේ කාල වකවානුව වෙනකොට අද අපේ භාරයට, අපේ ජෙනමානයට ඒ බුද්ධ වචනය ගෙනලලා තියෙනවා. පින්වතුනි අපේ යුතුකමක් ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සද්ධර්මය ලෝකේ පවත්වන එක. අපේ යුතුකමක් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සද්ධර්මය ලෝකයේ බබළවන එක. අපේ යුතුකමක් තපාගනයන් වහන්සේ දුක සේ අවබෝධ කල සද්ධර්මය රැකගන්න එක.

සද්ධර්මය සුරකින්නට නම් පින්වතුනි, අපිට පුළුවන්කමක් නෑ, අධර්මයෙන්, කඩ කිණිසි හෙලි අරගෙන සද්ධර්මය කවදාවත් රකින්න පුළුවන්කමක් නැහැ. සද්ධර්මය රකින්න නම් කෙනාකෙනාව රැකගන්න ඕන දැහැමේ විදිහට. ධර්මයේ සදහන් විදිහට. එහෙමම අද දවසේදී සිහිපත් කරගන්න, අපි මහා විශාල වටිනා කටයුතු දෙකක් කරන්න සූදානම් වෙනවා. එකක් අපේ සංසාරික විමුක්තය සාදා ගන්නටත් උපායක් කරන ගමන්, සම්බුද්ධ ශාසනයන් රකින්නට අද දවසේදී අපි උපකාර කරනවා, උපකාර කලා කියලා සතුටුවෙන්නට ඕන.

මං මතක් කලා, සම්බුද්ධ ශාසනය රැකෙන්නේ, කෙනාකෙනා සංයමය තුල සිටීම මතයි. කෙනාකෙනා තුල ප්‍රතිපත්ති ඇතිවෙව්ව මතයි. එහෙමම අපි ප්‍රතිපත්ති ගරුක වෙනවා කියලා කියන්නේ, අපි මේ දුහම ජීවිතය කරගන්නවා කියලා කියන්නේ එක මොහොතක හරි, මේ සද්ධර්මය ලෝකේ තුල එක මොහොතකට හරි ජීවත් කරවන්නට, පවත්වන්නට අපිත් උපකාර කලා, උපකාරවන්න වූණා කියන එකයි. ඒ නිසා හැමදෙනාම අද දවසේ පුරාවටම ඉතාමත් ඕනෑකමින්, බොහොම ශ්‍රද්ධාවෙන්, කවුරුවත් කෙරෙහි නොවෙයි, ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි අනන්ත අපරිමාණ ශ්‍රද්ධාවෙන්, ශ්‍රද්ධාව කියලා කියන්නේ බුදු ගුණ කිය කියා දවසම ඉන්න එක එහෙම නෙවෙයි. බුදුකමුදුරුවෝ කෙරෙහි ශ්‍රද්ධාව තියෙනවානම් අපි දක්ෂ වෙන්නට ඕන, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කල ඒ ප්‍රතිපත්තිය අත නොහැර අපේ ජීවිතය තුල යොදාගන්නට.

එහෙමම අද දවසේදී වෙනදා වගේ නෙවෙයි, වෙනදා අපි මේ හිතට හිතු මනාපේ තැන් තැන් වල යන්න දන්නා. හිතට හිතෙන හිතෙන හැම අරමුණක් ගානෙම හිත දිව්වා. නමුත් අද දවසේදී ඊටත් වඩා ගොඩක් වෙනස් අරමුණක් අපේ වෙන්නට ඕන. අද දවසේ අපි හිත, කය, වචනය කියන තුන්දොරම සංවර කරගන්නට ඕන. සංවර කරගෙන වෙනදා වගේ නොයෙක්

විහිලු කරමින්, කතාබහ කරමින් ඉන්නේ නෑ. යම්කිසි වෙලාවක කතාකළොත් අද දවසෙදී තව කෙනෙක් එක්ක, ඉතා දැහැමීම වචනයක් විතරයි කතාකරන්නේ. ඊටත් වඩා වැඩිතර හොඳයි ආර්ය තුෂ්ණීම්භූතභාවය. හිඟබා බව.

මං මතක් කරනවා, තව ටිකකින් භාවනා කරන හැටි, භාවනා කරන්නේ කොහොමද කියන කරුණ. ඒ අඟගන්න කරුණු වලට අනුව අද දවසේ පුරාවටම ඊට අනුව යෙදලා ඉන්න හැමෝම උත්සහවත් වෙන්න ඕන. හොඳයි එහෙනම් දැන් අපි ටිකක් මෙනෙ ඉඳලා විචාරශීලීව කතාකරලා අපි දහම තේරුම් ගන්නට උත්සහවත් වෙමු. ඇත්තටම, විශේෂයෙන්ම භාවනා කරනවා කියලා අපි ගොඩක් දෙනෙක් මොනවාහරි දෙයක් කරනවා. නමුත් ඇත්තටම භාවනා කරනවා කියලා මොනවා හරි දෙයක් නෙමේ කරන්නට ඕන. භාවනා කරනවා කියලා මොකක්ද කරන්නට ඕන කියන එක ඉස්සෙල්ලා තේරුම් කරගන්න ඕන. ඊතොවට තියෙන දේ තමයි, භාවනාව කියලා කියන්නෙ මොකක්ද කියන කරුණ හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕන.

මුලින්ම අපේ ජීවිතයේ යථා ස්වභාවයට අපි පැමිණෙමු. අපි දැන් මේ භාවනා කරන්නට හඳුනවා වත් මේ කිසිම දෙයක නෙවෙයි, දැන් අපි ඇත්ත ඇති සැටියෙන් අපේ ජීවිතේ තියෙන තැනින් පටන් ගමු. අපි හැමොගේම ජීවිත වලට එක්තරා ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා. ගැටළුවක් තියෙනවා. බාහිරය තුල, සමාජය තුල, අපේ ජීවිත වල මොන විදියේ වෙනස්කමක් පෙනුණත්, මොන විදියේ නානත්වයක් පෙනුණත්, සැබැවටම අපි මුහුණ දෙන, සැබැවටම අපේ ජීවිතයේ පවතින යථාර්තයක් තියෙනවා, දුක. මේ දුක කියන කාරණාව අපිට දරු කරගන්නට ඕන. මේ දුක කියන කාරණාව නැති කරගන්නට ඕන. මේ දුකයි ලෝකයට ප්‍රශ්නය. මෙන්න මේ ප්‍රශ්නට පිළිතුරු හොයන්න තමයි අපි මේ අද සූදානම් වෙන්නේ.

නමුත් මෙනෙදී, විශේෂයෙන් පැහැදිලි කරගන්නට තව එක් කරුණක් තියෙනවා. දුක කියන කාරණාව අපට දකින්නට, දුක කියන කාරණාව ජීවිතේ තේරුම් ගන්නට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නපු දර්ශනයක් තියෙනවා. ලෝකය තුල අපි දැකලා තියෙනවා දුක. අඩනවා, වැලපෙනවා, දුක් දොම්නස් එනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කල දුක්ඛ ආර්ය සත්‍ය මීට වඩා ටිකක් වෙනස්. අපි හිතත් එක විචාරශීලීව කතාකරලා බලමු.

අපි දන්නවා එදා බෝසනාණන් වහන්සේ සිද්ධාර්ථ කුමාරයා උයනට යනකොට සතර පෙරහිමිති දැක්කා, ලෙඩෙක් දැක්කා, මහල්ලෙක් දැක්කා, මළකඳක් දැක්කා. කලින් ජනන ඇමතිගෙන් අහලා දැනගෙනත් තිබුණා අර ලෙඩෙක්, මහල්ලෙක්, මළකඳක් කියලා. නමුත් එදා, මේ සත්‍ය අවබෝධ කරගත්ත වෙලාවෙදී බෝධිත්වය මුලදී සම්බුද්ධත්වයට පත්වුණාම දේශනා කලා, පුබ්බේඅනතුරේකු බමිමේකු වක්ඛුං උදුපාදී ඥානං උදුපාදී පඤ්ඤා උදුපාදී විජ්ජා උදුපාදී ආලෝකෝ උදුපාදී කියලා සිංහ නාදයක් කලා. පෙර නොඇඳු විරු දහමක් මට පහළ වුණා, පෙර නොඇඳු විරු දහමී ඇසක් පහළ වුණා කියලා කිව්වා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ වචන දෙකක් කතා කරන්නේ නෑ. එදා ජනන ඇමතිගෙන් අහලා අර ටික තිබුණා එකම නමී මෙනතදී දැක්කේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ වචනය මෙනතදී කියන්නේ නෑ, පෙර නොඇඳු විරු දහමක් දැක්කා කියලා. එහෙනමී ලෝකයේ හැමෝටම අපි මේ එදා ජනන ඇමතිගෙන් අහලා දැනගත්ත ටික ලෝකයේ හැමකෙනකුටම දැනගන්න, දැකගන්න පුළුවන්. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක්ඛ ආරය සත්‍ය කියලා දැකපු ටික, එක බුදුරජාණන් වහන්සේගේ බුද්ධ ඥානයෙන්ම අවබෝධ කරගන්න දෙයක්. අන්න ඒ ටිකයි අපි තේරුම් කරගන්නට ඕන. ඒ හින්දා අපි දැන් ජීවිතයේ යථාස්වභාවය පිළිබඳ, දුක ගැන නෙමෙයි, අපි ජීවිතේ ඇත්ත ඇති සැටියෙන් ටිකක් සම්මර්ෂණය කරලා බලමු.

දැන් මේ වෙලාවේ ඉඳුලා පැයක් එකභාමාරක් හරී මේ කරුණු හොඳට තේරුම් යනකල්ම මෙය කයලා දෙන්නට මම උත්සහවත් වෙනවා. මේ මං දේශනා කරන අතරෙදී වුණත් ඕනම කෙනෙක්ට කොයි වෙලාවක හෝ ප්‍රශ්නයක් ඇති වුණොත් එවෙලෙම මගෙන් අහන්න. එක මට බාධාවක් වෙන්නේ නෑ. කරදරයක් වෙන්නේ නෑ. මට අවශ්‍ය මොනවහරී දෙයක් කියන්න නෙමෙයි. ඇත්තටම මේ ජීන්වතුන්ගේ ජීවිතවලට, සසරට සැනසිල්ල පිණිස, යමක් අවබෝධ කරන්නට, ඇත්තක පෙන්න්නටයි වුවමනාව තියෙන්නේ. ඒ හින්දා ඕනම වෙලාවක ඕනම ප්‍රශ්නයක් අහන්න. එක හිතේ තියාගෙන ඉන්නත් එපා. ඊටපස්සේ, අපි ඒ විදියට මේ ධර්ම සාකච්ඡාව ඉදිරියට අරගෙන යමු.

එතකොට මං මතක් කලේ එකයි, දුක ගැන බලන්නත් එපා. අපි ජීවිතය ඇත්ත ඇති සැටියෙන් බලමු. මොකද මං එහෙම කියන්නට හේතුව, සමහර කෙනෙක්ගේ අදහසක් තියෙනවා, බුදු දහම සර්ව සුභවාදී දහමක් කියලා. තව කෙනෙක්ගේ අදහසක් තියෙනවා, බුදු දහම අසුභවාදී දර්ශනයක් කියලා.

ඇයි සුභවාදී කියලා කියන්නේ? කෙනෙක් කියනවා, බුදු දහමෙන් කියන්නේ, සැපක් ගැන, සැප ලැබෙන පැත්තකට යන්න කියන්නේ කියලා. තව කෙනෙක් කියනවා, බුදු දහම මහා අසුභවාදී දර්ශනයක්. කන්දොස්කිරියාවක්. මුළු ජීවිතයම දුකයි දුකයි කියලා විලාප දෙන දහමක් බුදු දහම කියන්නේ කියලා, මහා අසුභවාදී ඇඬියාවක් වගේ එකක් කියලා කියන අය ඉන්නවා.

නමුත් මං මෙනෙදි මතක් කරනවා, බුදු දහම අසුභවාදී දර්ශනයක් වත් සුභවාදී දර්ශනයක් වත් නෙමෙයි. බුදු දහම යථාර්තවාදියි. අපි ඒ හින්දා ඇත්ත ඇති සැටියෙන් බලන්න ටිකක් උත්සහවත් වෙම. කුමක් නිසාද? අපි මනුස්සයෝ නිසා. **මනං උස්සසීතී.** මනුස්ස, උස්ස මනසක් තියෙන නිසා, මනුස්සයා කියනවා උස්ස මනසක් ඇති කෙනෙකුට සුදුසුයි විචාරශීලී බව. ඒ නිසා, හිතන්නට පුලුවන්කම ලැබිලා තියෙන්නේ, හිතන්න පුලුවන්කමට කැමති වෙවිව හින්දයි. අද හිතන්න පුලුවන්කම භාවිතා නොකොළොත්, ආපත්තු අපි හුරු කරනවා නොහිතන බව. ඒ හින්දා අද දවසේදි අපි විචාරශීලීත්වයෙන් අපේ ජීවිතේ දිනා ටිකක් බලමු.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලා, ඒදා බෝධිත්වය මුලදි අවබෝධ කරගන්න දහම, පස්වග මහණුන්ට, ඒ ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය. අපේ මේ සත්‍ය ගවේෂණයට එකම අපි පාදක කරගමු. **ඒවං තපර්වට්ටිං ද්වාදසාකාරං යථාභූතං ඥානදස්සනං සුවිසුද්ධං අහෝසි.** මේ වට්ටි තුනක් තියෙනවා. මේ වට්ටි තුන, දොළොස් ආකාරයකින්, ඇත්ත ඇති සැටියේ දැක්කම මේ යථාභූත ස්වභාවය පිරිසිදු වෙනවා. එහෙත්ම ජීවිත වල තියෙන ඇත්ත ඇති හැටියම කෙනෙකුට දකින්න නම්, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කල කරුණු දොළහක් තියෙනවා. මෙන්න මේ කරුණු දොළහ සම්පූර්ණ වුණොත්, අන්න එයාට තමන් කවුද කියලා හදුනගන්න පුලුවන්, ජීවිතේ ඇත්ත ඇති හැටියේ දකින්න පුලුවන් කියලා. මොකක්ද ඒ කරුණු දොළහ? මොකක්ද ඒ තපර්වට්ටිය? තපර්වට්ටිය කියලා කිව්වෙ වට්ටි තුනක් කියලා කිව්වා. සත්‍ය ඥානය, කෘත්‍ය ඥානය, කෘත ඥානය කියලා, ඇත්ත මේකයි කියලා දැක්කා. ඇත්ත සාත් කරගන්න ඕන එකක් කියලා දැක්කා. ඇත්ත සාත් කලා කියලා දැක්කා. මොකක්ද ඇත්ත කියන එක, අප ටිකක් නුවණින් බලමු.

දැන් මෙනෙ ඉඳලා මං මේ පෙන්නන දේ බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වට මේ ජින්වතුන් ගන්න ඒවා. මම කිව්වත් ගන්ට ඒවා. මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා හෝ මහා සංඝරත්නය කිව්වත් ගන්ට ඒවා. දැන් මේ හැම වචනයකින්ම

මෙනත ඉඳුලා පෙන්නන, තමන් තුළ මේ ධර්මය තියෙනවද, ඇත්තටම මේක මෙහෙමද කියලා තමන්ගේ ජීවිතේ දිහා බලන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලා මෙන් මේ ඇත්තක් තියෙනවා, මේක මේ ලෝකේ මනස්සයෙකුටවත්, දෙවියෙකුටවත්, මාරයෙකුටවත්, බ්‍රහ්මයෙකුටවත්, කිසිම කෙනෙකුට නෑ, බෑ කියන්න එහෙම බෑ. මොකක්ද? දුක කියලා එකක් තියෙනවා. මොකක්ද? ජාතිපී දුක්ඛා ජරාපී දුක්ඛා ව්‍යාධිපී දුක්ඛා මරණමිපී දුක්ඛං අප්පියේ සම්පයෝගෝ දුක්ඛෝ පියෙහි විප්පයෝගෝ දුක්ඛෝ යම්පීවීවංගෝලභති තම්පී දුක්ඛං සංඛිත්තේ පඤ්චඋපාදානකඛන්ධි දුක්ඛා. දැන් අපි මේ දුභම කියනවනේ, ඔය වචන ටික, ඕක අපි දැකලා තියෙනවද අපේ ජීවිතේ තියෙනවා? අද හැර හැම මොහොතකම තියෙනවා දැකලා තියෙනවද? නෑ. එහෙම දැක්කොත් ඇත්තටම ජීවිත කලකිරින්නවා අපේ.

අපි හොඳයි ටිකක් බලමු. ඕක බුදුරජාණන් වහන්සේ හරි ලස්සනට විස්තර කරනවා, සංයුක්ත නිකායේ ආදීතස කියලා සූත්‍රයක් තියෙනවා. මෙන් මේ සූත්‍රයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නනවා, මහණෙනි, මේ ඇස ඇවිල ගන්නා ලදී, රූපය ඇවිල ගන්නා ලදී, කන ඇවිල ගන්නා ලදී කියලා, කුමකින් ඇවිල ගන්නා ලදීද? ජාතියෙන්, ජරාවෙන්, ව්‍යාධිය, මරණ, සෝක, පර්දේව, දුක්ඛ, දෝමනස්ස, උපායසයන්ගෙන් ඇවිල ගන්නා ලදී කියලා. අපිම දැන් මේක සිහිකරලා බලමු.

හැමෝම දැන් නුවණ තියෙන කෙනාටත් නුවණ නැති කෙනාටත් මේ ලෝකයේ ඕනම කෙනකුට පවතින, හමුවෙන ඇත්තක් වෙන්න ඕන මේක. අපි නිකන් සිහි කරලා බලන්න මේ ඇහැ ගැන. පින්වතුනි මේ ඇහැ කියන එක හේතුවකින් හටගත්ත එකක. හැමෝම තමන් කෙරෙහි ඇත්ත ද මේ කියන වචනය කියලා බලන්න. බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වට නෙමේ. මේ දේශනා කරන හාමුදුරුවෝ කියනවට නෙමේ. මේ කන බොන ආහාරය නිසා හටගත්ත එකක්. පුරාණ කර්ම පුත්‍රයෙන් හටගත්ත එකක් මේ ඇහැ කියලා කියන්නේ. එකතේ බත් පිගත් අරං මේකට දාන්න බැරි.

ඔන්න ඇහැ හේතුවෙන් හටගත්ත එකක්. ජාතිය ස්වභාව කොට හටගත්ත එකක් ඇහැ කියන්නේ. හොඳයි මේ ඇහැ, දීර්ඝතේ නැද්ද? ඇස් නොපෙනී යන බව වෙන්ගේ නැද්ද ටික ටික? ඇහේ මහලු බවක් දීර්ඝ බවක් පෙන්ගේ නැද්ද? එහෙනම් ඇහැ ජරාව ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක්. හොඳයි, මේ ඇහේ නොයෙක් ලෙඩ රෝග හැදෙන්නේ නැද්ද? එහෙනම් මේ ඇහැ දීර්ඝය

ස්වභාවයකට ඇති ධර්මයක්, ලෙඩ රෝග ස්වභාවයකට ඇති ධර්මයක් නෙමෙයිද? හොදයි, මේ ඇහැ බිඳෙන බවක, නැසෙන බවක් වෙන්හේ නැද්ද කවදහර්? එහෙනම් මේ ඇහැ මරණ ස්වභාවය කොට ඇති ධර්මයක් නෙමෙයිද? හොදයි, මේ ඇහැ තියෙන කොට අප්‍රිය අමනාප සපරඟ වැඩෙන්නේ නැද්ද? ලැබෙන්නේ නැද්ද? එහෙනම් මේ අප්‍රියන් හා එක් වීමේ දුක ගෙන දෙන ධර්මයක් නෙමෙයිද ඇහැ? හොදයි, මේ ඇහැ තිබුණොත් ප්‍රිය මනාප රූප නැතිබවින් එන දුක් ද්‍රෝමනස් එන්නේ නැද්ද? එහෙනම් මේ ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක හදන ධර්මයක් නෙමෙයිද මේ ඇහැ?

හොදයි, මේ ඇහැ නිසා, තමන්ට හරි අනුන්ට හරි මේ ලොකේ තුල, කෙනෙක් ශෝක කරන බවක්, අඩන බව, විලාප දෙන බව වල් පෙන්නේ නැද්ද මෙ ඇහැ නිසා? එහෙනම් මේ ඇහැ කියලා කියන්නේ, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, ද්‍රෝමනස්ස ධර්මයක් නෙමෙයිද? මේ ඇහැ කියන එක පවත්වගන්න අපි මොනතරම් උත්සහවත් වෙනවද? මේ ඇහැ ටැකගන්න අපි වෙහෙසෙනවා නෙද? යමක් රකින්න උත්සහයක් තියෙනවනම්, එතැන වෙහෙසක් නැද්ද? එහෙනම් මේ ඇගේ පරිහරණයම අපිට දුක නැද්ද? හොදට සිහි කරලා බලුවොත් පින්වතුනි, අපිට පෙනෙනවා, මේ ඇහැ කියන්නේ ජාතිය ස්වභාව කොට ඇති, ජරාව ස්වභාව කොට ඇති, ව්‍යාධි ස්වභාව කොට ඇති, මරණය ස්වභාව කොට ඇති, සෝක, පරිදේව, දුක්ඛ, ද්‍රෝමනස්ස ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක් කියලා.

හොදයි ඒ වගේ සිහි කරලා බලන්න මේ කන දිහා. මේ කතේ ඉපදෙන ස්වභාවයම පින්වතුනි, අපිට දුකක්. මේ කන කියන එක හේතූන්ගෙන් උපන්න ධර්මයක්. කන ධොන ආහාරය නිසා පුරාණ කර්මය නිසා උපන්න ධර්මතාවයක්. එහෙනම් මේ කන හේතූප්‍රත්‍යයි. ඉපදීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක්. හොදට නුවණින් බලන්න, මේ කතේ දීර්ග බවක්, මහලු වෙන බවක්, කන් නැසීමට යන බවක් නැද්ද? තියෙනවා. එහෙනම් මේක ජරාව නෙමෙයිද? මේ කතේ නොයෙක් ලෙඩ රෝග හැදෙන්නේ නැද්ද? එහෙනම් මෙතන ලෙඩවීමේ දුකක් එන්නේ නැද්ද කන නිසා? එනවා. එහෙනම් මේ කන කවදහර් නැසෙන දුවසකට එන්නේ නැද්ද? එනවා. මේ කන නිසා අපිට අමනාප සද්ද ගැටෙන්නේ නැද්ද? ප්‍රියමනාප සද්ද නැතිවීමේ දුක එන්නේ නැද්ද? මේ කන නිසා ශෝක කරන්නට, හඩන්නට, වැලපෙන්නට වෙන කරුණු ලැබෙන්නේ නැද්ද අපිට? එහෙනම් කන කියන එක හොදට නුවණින් සිහි කරලා බලන්න, ජාතිය ස්වභාව කොට, ජරාව ස්වභාව කොට, ව්‍යාධිය ස්වභාව

කොට, මරණය ස්වභාව කොට, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම, අප්‍රියයන් හා එක් වීම ස්වභාව කොට, සෝක කිරීම, හැඩීම, වැලඳීම ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක නෙමෙයිද? ඒ වගේමයි ජිත්වතුනි, මේ නාසය, දිව, ශරීරය, හිත ගැන බලන්න. මේ ධර්මතා ටිකත් අර ඉසසෙල්ලා කිව්ව න්‍යායෙන්ම දැනගන්න ඕන.

දැන් හොඳට බලන්න, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලා, ජාතිපී දුක්ඛා ජරාපී දුක්ඛා ව්‍යාධිපී දුක්ඛා මරණමිපී දුක්ඛං අප්පියෙ සම්පයෝගෝ දුක්ඛෝ පියෙ විප්පයෝගෝ දුක්ඛෝ යමිපිච්චංභෝලහත තමිපී දුක්ඛං සංඛිත්තේ පඤ්චදපාදානාකඛන්ධ දුක්ඛා. දැන් මේ දුක අපි පිටතින් නැතිනම්, ඉඳුලා හිටලා අපිට ඇති වෙන එකක් හැටියට දකින්නේ අපි, ලොකේ. නමුත් බුදුහාමදුරුවෝ දැක්කා මේ ලොකේ කාටවත් නොදැක්ක ඇහැකිත් මේ පිචිතයේ යථාර්තය.

ජිත්වතුනි හොඳට මෙන්න මේ ටික හිතන්න. පළඟැටියා දුකට කැමතිද? නෑ. පළඟැටියා කැමති සැපට හේද? කැමති සැපට. හොඳට හිතන්න මේ ටික. මං මේ කතාකරන වචනයක් වචනයක් ගාහේ පිටිපස්සෙන් එන්න. පාඩුවක් වෙන්නේ නෑ. පළඟැටියා කවදාවත් කැමති නෑ දුකට. පළඟැටියා කැමති සැපට. එයා හරි ආසයි පහන් දැල්ලට. එයාගේ අදහස තියෙන්නේ පහන් දැල්ල සැපක් කියලා. නමත් ආස කරන දේ, කැමති දේ ලබාගන්නවා කියලා කියන්නේ, පහන් දැල්ලට පනිනවා. පනිනකොට මොකද වෙන්නේ? දුක එනවා. එයා නොදන්නවා චුණාට, එයා නොදැක්කා චුණාට පහන් දැල්ලේ තියෙනවා යථාර්තයක්.

ගින්න කියන එක හැමදාම පව්ටයි. පව්ටු ස්පර්ශයක් තියෙන්නේ. විපරිත අදහසක් ඇති කරගෙන එකට වැටුණා කියලා, නොපිච්චි ඉන්නේ නෑ. පිච්චෙනවා. දුක එනවා. නමුත් මෝඩකම කොපිචරද? ආපහු දුක්ඛෙ අඥානං. දුක දන්නේ නෑ. ආපහු මොකද කරන්නේ? ඒ දුක් වු දෙය සැපයි කියලා අදහස ඇතිකරගෙන මැරෙනකම්ම එකට පනිනවා. මතක තියාගන්න ඒ පළඟැටියා දුකට කැමති හින්දා නෙමෙයි එකට ගියේ. සැපට කැමැත්තෙන්. ඒ සතා එහෙම කලා. එයාගේ මෝඩකම. එයා දන්නේ නෑ, අපි දන්නේ.

නමුත් අපි දන්නවද එයා කරපු දේ අපි කරනවා කියලා. අපි කවුරුවත් කැමති නෑ දුකට. අපි ඔක්කොමලා කැමති සැපට. නමුත් අපි ඇහැටි කැමතියි. අපි දන්නේ ඇහැ කියන එක දුක කියලා. පළඟැටියා දන්නේ නෑ ගින්න කියන එක දුක කියලා. එයා දුකට කැමති නෑ, කැමති ගින්නට. ඒ වගේ අපි

කැමති නෑ දුකට නමුත් අපි කැමතියි ඇහැට. අපිට නුවණක් ආවේ නෑ, ඇස් දෙකක් තිබුණේ නෑ, ඇහැ කියන්නේ ජාතිය ස්වභාව, ජරාව ස්වභාව, ව්‍යාධිය, මරණය, සෝක, පර්දේව, දුක්, දොළිනස් ස්වභාව කොට ඇති ධර්මයක් කියලා.

අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේගේ වචනයෙන, අපි වචනෙට කියනවා, "බුදුහාමුදුරුවෝ, අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ අපි ශාවකයෝ කියලා" එත් හරි සෝවනීයයි පින්වතුනි, බුදුහාමුදුරුවෝ අපේ ශාස්තෘන් වහන්සේ වුණාට බුදුහාමුදුරුවන්ගේ වචනය අපි අරගෙන තියෙන බව අපිට පෙනෙන්නේ නෑ. බුදුහාමුදුරුවෝ පෙනනවා, ඇහැ කියන එක ජාති, ජරා, සෝක, පර්දේව, දුක්ඛ, දොළහස්සයන්ගෙන්පීඩා විඳින ධර්මතාවයක් කියලා. නමුත් අද අර පළඟැටියා වගේ අපි සැප කියලා දුකින්ගේ බුදුහාමුදුරුවෝ දුකයි කියනු දේ නම්, පින්වතුනේ, අපි බුදු දහමෙන් කොච්චර ඇතද? බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ශාසනෙන් අපි කොච්චර ඇතද? අපි වචනයේ පරිසමාපනෙන් බෞද්ධයී කියන්න සුදුසුද? හිතන්න, මේක සුදුසුයි මනුස්සයෙකුට. බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වට නෙමේ, අපේ ජීවිතවලට සුදුසුයි. ප්‍රඥාව ඇති ඇත්තෙකුට සුදුසුයි.

එහෙනම් හොඳට හිතන්න, පළඟැටියා කරනු දේ අඩුවක් තියෙනවද අපේ ජීවිතේ තුළ කියලා. අපි කවුරුවත් කැමති නෑ, කිසිම කෙනෙක් කැමති නෑ මේ ලෝකේ දුකට. නමුත් හැමෝම ඇහැට කැමතියි. බුදුහාමුදුරුවෝ බොහොම ලස්සනට ඕක සතිපට්ටාන සූත්‍රයෙ පෙන්නවා, තණ්හාව උපදින්නේ කොහෙද? තණ්හාව පවතින්නේ කොහෙද? **චක්ඛුං ලෝකේ ප්‍රියරූපං සාතරූපං එත්තේසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති එත්තනවිසමනා නව්සති.** මේ ඇස් ලෝකයට ප්‍රිය ස්වභාවයක්. මධුර ස්වභාවයක්. මේ තණ්හාව ඇති වෙනවානම් මෙහි ඇති වෙන්නේ, පවතිනවනම් මෙහි පවතින්නේ, කියලා පෙන්නවා. කන, දිව, නාසය, ශරීරය, මනසත් පෙන්නවා මම. ඊටපස්සේ නිවන පෙන්නවා, දුක්ඛ නිරෝධ ආර්‍ය සත්‍ය. මොකක්ද? **චක්ඛුං ලෝකේ, චක්ඛුං කියන්නේ ඇහැ. චක්ඛුං ලෝකේ ප්‍රියරූපං සාතරූපං එත්තේසා තණ්හා නිරූප්පමානා නිරූප්පති ගේ පභියමානා පභියති.** ඇහැ ලෝකේ ප්‍රිය ස්වභාවයක්, මධුර ස්වභාවයක්. තණ්හාව නැතිවෙන්නට ඕන, කොහෙද? මෙන්න මෙහෙ නැතිවෙන්නට ඕන, නිරුද්ධ වෙන්නට ඕන මෙහි.

නමුත් ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය හොඳට තබාගෙන, එක පරිහරණය කරන පුද්ගලයින්ගේ තණ්හාව නැති කරන්නයි අපි යනනේ. නමුත් ජීවිතේ අවබෝධයක් ආවහම, මේ ආයතන ටිකේ අදහස ගත්තහම පුද්ගලභාවය නැති වෙනවා මිසක, ආයතන ටික පරිහණය කරද්දී, වෙනම පුද්ගලභාවයක්

නැතිකරන්න හඳුනවනම් මේකයි සසංකාරික බව, පුද්ගලභාවය කියන නුවණ අපිට ලැබෙන්න ඕන. මෙනෙදී මං මේ පෙන්නන කරුණ සමහර අවස්ථාවන්හි ගැඹුරු වෙන්නට පුලුවන්, ඒ නිසයි මං කිව්වේ හැමකෙනෙකුටම අවස්ථාව තියෙනවා ඕනම වේලාවක මගෙන් ඕනම ප්‍රශ්නයක් අහන්නට.

එහෙනම් හොඳට ජීවිතේ ගැන සිහි කරලා බලන්න, ගනානුගතිකව දවන සමාජ රටාවකට අනුව යන්නේ නැතුව, ඇත්තටම අද දවසේ තර්කානුකූලව වහන්සේගේ වචනයට ආදරෙන් හිත තබා. පළඟැටියා දුකට කැමති නැති වුණාට මොඩකමට දුකට පනිනවා වගේ දෙයක් හෙමෙයිද අපි කරන්නේ? අපිට දුක්බව අඟුණට බවක් හේද තියෙන්නේ? අපි දුක දන්නේ නෑ හේද? ඇයි? අපි සැපට කැමතියි. දුකට කැමති නෑ.

සැපට කැමති අපි ඇහැට, කනට, දිවට, නාසයට, ශරීරයට කැමතියි. ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, සිත කියන එක පරාව, ව්‍යාධි, සෝක, මරණ, පරිදේව ධර්මයක් නම්, අපි අන්තිමට කැමති වෙලා තියෙන්නේ, බැඳිලා තියෙන්නේ, ඇලිලා තියෙන්නේ, මොකේද? දුක්. යමෙක් දුකට තණහා කරන කොට, දුකට කැමති වෙන කොට, දුක මම, දුක මගේ කියන කොට දුකෙන් මිදෙයිද? මිදෙන්නේ නෑ.

ඕක බලන්න ඕනනම් ගිහිල්ලා බොහොම ලස්සනට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මජ්ඣිම නිකායේ වුලසච්චක සුත්‍රයේ සච්චක කියන පඬිතුමා එක්ක වෙච්ච විවාදයකදී අන්න එතන යමෙක් දුක මම, දුක මගේ, දුක මගේ ආත්මයයි කියනවනම් එයා දුකෙන් මිදෙයිද කියලා අහනවා, "තොන්නං හන්නෙ" "ස්වාමීනි මිදෙන්නේ නෑ, කොහෙන් වෙන්නද?" කියනවා. ඇහැ මම, මගේ ආත්මයයි කියලා අපි ගන්නේ පින්වතුනි බුදුදහම නොදන්න හින්දා, බෞද්ධකම හරිහැටි පිහිටලා නැති හින්දා. එතකොට අපි හරියට දැක්කා නම්, ඇහැ කියන එක කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන්නේ මෙන්න මේ වගේ ස්වභාවයක් කියලා, ඇත්තටම තණහාව නැතිකරන්න වෙන ප්‍රතිපදාවක් ඕන නෑ. තණහාව කියන එක ඉබේම නැතිවෙනවා. එතකොට, එහෙනම් මේ ආයතන ටික දුකයි කියලා අපිට පිළිගන්න පුලුවන්ද?

දැන් අපි සහේතුක කියන එකට එමු. බුදුහාමුදුරුවෝ කිව්වට හෙමෙයි ඇහැ මේ වගේ ධර්මතාවයක්, මෙහෙම මෙහෙම වෙන්න පුලුවන් ධර්මතාවයක් කියලා අපිමයි තීරණය කරලා අපිමයි බැලුවේ හේ? එහෙනම් අපිට ඔප්පු වුණා හේද ඇහැ කියන එකේ යථාස්වභාවය? එහෙනම් ඇහැට කැමති වුණා

කියලා කියන්නේ අපි මොකටද කැමති වෙලා තියෙන්නේ? ජාතිය, ජරාව, ව්‍යාධි, මරණ, සෝක, පර්දේව, දුක, දොමිනස් වලට කැමතියි. කැමති අපිට ඒවා ලැබුණොත් පුදුමයක් ද? නොලැබුණොත් ද පුදුම වෙන්න ඕන ලැබුණොත් ද පුදුම වෙන්නට ඕන? පහතට පතින පළඟැටියා පිවිටුණොත් ද පුදුම වෙන්නට ඕන නොපිවිටුණොත් ද? නොපිවිටුණොත්. එහෙනම් ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය, හිත මගේය කියලා මම කියලා මගේ ආත්මය කියලා ඇතුළු කරන මේ ලෝකේ අඩන, විලාප දෙන, කෑ ගහන, සිහි නැතිව වැටෙන දේවල් වුණොත් ද පුදුමේ නැත් ද? නැතිවුණොත් හේ පුදුම වෙන්නට ඕන හේ? මොකද එබඳු ස්වභාවය උරුම කරගෙන ඉන්න කෙනා එබඳු ස්වභාවයට නොවිය යුතු වුණොත් තමයි පුදුම වෙන්නට ඕන. මේ දහම නොදැනිවිච්චි නිසයි අපිට පුදුම!

එහෙනම් ඔන්න දැන් බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කලා මෙන් මේක තමයි දුක්ඛ ආර්‍ය සත්‍ය කියලා. බලන්න ටිකක් මං මේ කියන දේ කරන්න පුළුවන් ද කියලා. පෙරලෙන දෙයක් ඇතුළේ නොපෙරලී ඉන්න පුළුවන් ද? උඩ ඉඳුන් එන බෝලයක් හරි වාහනයක් හරි පෙරලීගෙන එනවා, අපි එක ඇතුළේ ඉන්නේ. නොපෙරලී ඉන්න පුළුවන් ද? පෙරලෙන දේ ඇතුළේ නොපෙරලී ඉන්න පුළුවන්කමක් නෑ. ඒ වගේ පින්වතුනි මේ දුක උපන්නා නම්, මේ දුක ඇතුළේ දැන් දුක නොවී ඉන්න පුළුවන්කමක් නෑ. දුක එනවා. පෙරලෙන දේ ඇතුළේ නොපෙරලී ඉන්න බෑ. මේ බුදුහාමුදුරුවෝ පෙන්නන්නේ මොකටද දුකේ කලකිරින්නට. ලෝකයා මේ දුක, දුක හැටියට නොදැක්කොත් කවදාවත් කලකිරින්නේ නෑ. අපි මේ කලකිරින්නේ නැත්තේ ඇයි? අපිට ඇත්තටම දුක දන්නේ නෑ. **දුක්ඛේ අඥානං.** දුක දැනගත්තොත් දුකේ කලකිරිලා දුකෙන් මිදෙන්නා කියන එක පුදුමයක් හෙමෙයි.

දැන් අපිට අද හරි පුදුමයක් හේ මහණ වුණත් පුදුමයක් අපිට! ඇත්තටම අපේ දර්ශනයට පුදුමයක් වුණොත් තමයි පුදුම! පළඟැටි දර්ශනයක් හේ අපිට තියෙන්නේ. එතකොට පෙරෙලෙන දේ ඇතුළේ නොපෙරලී ඉන්න පුළුවන් කමක් නෑ. එවගේ දුක ඇතුළේ දුක්නොවී ඉන්න පුළුවන් කමක් නෑ.

අපි පොඩි කතාවක් උපාමාවක් අරං බලමු. ඔන්නා මහ විශාල ලොකු ගිනි ගොඩක්! දැන් ඒ ගිනි ගොඩ ඇතුළට දෙන්නෙක් ඇතුළු වෙනවා. ඇතුළු වෙලා එක්කෙනෙක් මොකද කරන්නේ ගිනි ගොඩේ ඒ පැත්තට මේ පැත්තට ඒ පැත්තට මේ පැත්තට පැන පැන නොපිවිච්චි ඉන්න උත්සහවත් වෙනවා. කෙනෙක් කිසිම උත්සහයක් නෑ අත් දෙක බැඳගෙන ඔහේ ඉන්නවා. දැන් මේ

දෙන්තගෙන් කවුදු පිවිවෙන්තේ කවුදු හොපිවිවෙන්තේ? කවුදු පිවිවෙන්තේ නැත්තේ? එහාට මෙහාට පැන පැන ගින්න ඇතුලේ බේරෙන්ත උත්සහවත් වෙන කෙනා පිවිවෙනවදු නැද්ද? පිවිවෙනවා. කිසිම උත්සහයක් නැතුව ඉන්න කෙනා? එයත් පිවිවෙනවා. ගින්න ඇතුලට ගිහල්ලානම් ගින්න ඇතුලේ නම් ඉන්නේ ගින්නෙන් බේරෙන්ත උත්සහවත් වුණත් නොවුණත් පිවිවෙනවා කියන එක අමතක කරන්න එපා. පිවිවෙනවාමයි. එකයි එකට දුක කියන්නේ. එක ඇතුලේ බේරෙන්ත ක්‍රමයක් තිබුණානම් දුක කියන්න ඕන නෑ එකට. එහෙනම් එක තුල සැප තියෙනවා කියලා කිව්වට කමක් නෑ.

බුදුහාමුදුරුවෝ නොකියා ඉන්නේ නෑ. බුදුහාමුදුරුවෝ ලෝකය දුකයි කියලා කිව්වේ කියන්න තැනක් නැති හින්දා තමයි. එවගේ අපේ ජීවිත දිහා බලන්න හොඳට. අපි වගේම ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය මම කියාගන්න මගේ කියාගන්න දුක නොදන්න මේ ලෝකේ අය ඉන්නවා, දුක නැතුව ඉන්න රස්සාවල හොඟනවා. මල මුදුල් හොඟනවා. ගෙවල් දොරවල් හදනවා, යානවාහන ගන්නවා. ඉඩකඩම් ගන්නවා. දුරුමල්ලෝ හදාගන්නවා. ඇයි මේ? දුක නැතුව ඉන්න. තවකෙනෙක් ඉන්නවා අපි ලොකේ දන්න විදියට සම්මත විදියට හරිම කම්මැලියි. කුසීතයි. එයත් එක්ක බැඳුණු වෙලේම කාලකණ්ණී ජීවිතයක් ගතකරනවා. දැන් මේ දෙන්තා දිහා බලන්න, දුක නැතිව ඉන්න හොඳට බහය එකතු කරලා කෝටි ප්‍රකෝටි ගණන් තියෙන කෙනා ඉපදෙන්නේ නැද්ද? එයාට ඉපදීම ස්වභාව නැද්ද? ලෙඩවීම, මහලු බව, මරණය, අප්‍රියයත් හා එක්වීම, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම, හිතු දේ නොලැබීමේ දුක එයාට නැද්ද?

හොඳයි අපි කුසීතයි, කිසිම උත්සහයක් නෑ, මහා කම්මැලි, කාලකණ්ණීයෙක් කියන කෙනා දිහා බලන්න. මෙයා ලෙඩවෙන මහලුවෙන බව අත්විඳින්නේ නැද්ද? මොකද්ද මේකේ අරථය? පින්වතුනි මේ ලොකේ දුක කියන්නේ මේ ලොකේ සැප නැති බව කියලා කියන්නේ ඉස්සෙල්ලා කියපු ටිකම තෙමෙයිද? කෝටි ප්‍රකෝටි තෙමේ වක්‍රවර්ති රජකම තිබුණත් එලක් තියෙනවද ඉස්සෙල්ලා වගේ කෙලෙසුනානම් අපේ ජීවිතේ? සැප කියන්නේ මේ ටික නැති බව ඕස මේ ටික ඇති බව තුල සැප කියන එක ගන්න පුලුවන්ද? බුදුහාමුදුරුවෝ නෑ කියන්නේ නෑ තියෙනවා. හැබැයි ඒ සැපේ උපමා කරනවා මොකටද හොරිකුෂ්ටයක් කහනවා වගේ. හොරිකුෂ්ටෙ කහන කොට සැපක් නැතුවමත් තෙමෙයි. තියෙනවා. අමතක කරන්න එපා කියනවා ඒ එක්කම ඇතිවෙන විශාල දුක හා වෙහෙස. කාමයට පෙන්නන්නේ එකයි. කුෂ්ටයක් වගේ කියනවා කාමය. දුදු රෝගයක් වගේ කියනවා.

ජරා, මරණ, සෝක, පරිදේව, දුක්, ද්‍රෝණිත්ස් මැද්දේ කෙනෙක් සැප විඳිනවා. මේ සැපය බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා බොහොම පරිෂ්ටයි. ආස්වාදය ටිකයි. ආදීනව ගොඩයි. මෙයා කරන්නේ හරියට පිපාසයට ලුණු වතුර බොනවා වගේ වැඩක් කියනවා. හරියට උපමාවක් දෙන්න නම් **අට්ඨි සංකලික්ඛ උපමා කාමා** ඇටසැකිල්ලක් වගේ. දැන් ඇට කුරක් වගේ. සත්තු මරණ තැනකට ගියාම බල්ලෙක් එහෙම ඉස්සරහ හිටියොත් උඹ මස් කට්ටක් දානවා. දැන් මේ සතා මේක බොහොම බඩගින්න වැඩි කම නිසා හපනවා, හපනවා කෑවට උගේ බඩ පිරෙනවද? නෑ. ලෙවකනවා නමුත් පිපාසය සංසිද්දෙන් බඩගින්න සංසිද්දෙන් එහෙම නෑ. ඒ විතරක් නෙවෙයි ඊටපස්සේ ආස්වාදය බොහෝම ටිකයි මෙකෙන් ලැබෙන්නේ. බඩපිරෙන්නේ නෑ. ඇටකුර ලෙවකනවා එකේ ආස්වාදය විතරමයි හම්බවෙන්නේ. ආදීනව ඊටපස්සේ වැඩියි. ඇයි? ඇටකුර හපනකොට හපනකොට උගේ කට තුළාල වෙලා ඇටකුරේ ලේ ගැවෙනවා. දැන් මු හිතනවා තව මේකේ ලේ එන තරමට තවත් රහයි කියලා. දැන් හපනකොට මොකද වෙන්නේ? තවත් තියෙනවා. ඔන්න ඔය වගේ සැපක් තමයි බුදුහාමුදුරුවෝ හැරුණුකොට මේ ලෝකේ විඳින්නේ.

ඕක හරියටම අපිට තේරුම් ගන්න පුළුවන් හරිම සංවේදී සිද්ධියක් මේ අලි කරනවා. අන්දර කියලා කටු ජාතියක් තියෙනවා දන්නවා හේද? මන්සුසයෙකුට ඇනුනම එකේ විස යන්නේ නෑ සති ගණනක් මාස ගණනක්. මේ අන්දර කටු ගස් පිටින් තමා ඔය අලි කන්නේ. ඔය අපි ඉන්න පැතිවල අලි ඉන්නවා. ඒ ගස් පිටින් උදුරලා කනවා. එකට හේතුව, මේ ගහ කඩාගෙන කනකොට ඒ කටු උගේ කටේ ඇතිලා ලේ මිශ්‍ර වෙනවා. මේ සතා හිතන්නේ මේ රහ එන්නේ මේ ගස්වල කියලා. උග තව තවත් කනවා. ඉතින් ඔන්න ඔය වගේ සිද්ධියක් තමා පින්වතුනි අපි හිතන්නේ අද සැපය කියලා.

ඉතින් මේ සැපය නිසා බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරනවා අද අඩනවා විලාප දෙන දුක විතරක් නෙවෙයි මේ දුක, දුකක් හැටියට නොදැන දුක කෙරෙහි ඇති කරගන්න මේ තණ්හාව නිසා නැවතත් මේ වගේ ආයතන ටිකක් උරුම වෙනවා. මව් කුසක ආයෙත් මේවගේ පිළිසිඳ ගන්නවා. මේ දුකට හේතුව තණ්හාවයි කියලා පෙන්නුවා. ඔන්න ඉස්සෙල්ලා ඇත්තක් පෙන්නුවා. මෙන්න මේ ටික දුක කියලා පෙන්නුවා. හොඳට සිහි කරගන්න දැන් අපිට දුක්බෙ අඳුනං යම් පමණක් හෝ දුක දුරුවෙන්නට ඕන මේ දුර්ශනයෙන්. දුක කියන්නේ මෙන්න මේකයි කියලා බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කලානම් යමක්, ඒ

දුක්ඛ ආර්‍ය සත්‍ය අපිට වැටහෙන්නට ඕන. ඊටපස්සේ දුක්ඛ සමුදය ආර්‍ය සත්‍ය.

දැන් ඒ ගැන මොනවත් ප්‍රශ්න එහෙම තියෙනවද? පිළිගන්න බැරි, එහෙම නැතිනම් මොනවහරි අදහසක්. කවුරුහරි තියෙනවනම් අපි විවිකිවිචාව, සැකය කියන එක තියාගන්න හොඳ නෑ දුරුකරගන්න ඕන. ඕනම කෙනෙකට අයිතිය තියෙනවා කතාකරන්න, අහන්න, කියන්න ලැජ්ජ වෙන්න එපා. මේකේ සියල්ලම හොඳට අපි දන්නවානම් මේ තැන් වලට එන්න ඕන නැහේ. නොදන්න හින්දුනේ ආවේ. ඒ හින්දා වැරදුනාට එහෙම කමක් නෑ. වැරදෙයි කියලා බය වෙන්න එපා. පැටලෙයි කියලා බය වෙන්න එපා. අහන්න පුලුවන් ඕනම ප්‍රශ්නයක්. දැන් ඒ ගැන ප්‍රශ්න ගැටළු එහෙම නැද්ද? ඒ දුක කියන කාරණාව පිළිගන්න පුලුවන්ද? පුලුවන්.

එහෙනම් මෙන්න මේක තමයි ආර්‍ය සත්‍යය. ආර්‍යයන් වහන්සේලාගේ ඇත්තක්, උතුම් වු ඇත්තක්. මේ ඇත්ත ලෝකෙට පේන්නේ නැති එකක්. එදා ජන්ත ඇමතිගෙන් අහලා දැනගත්ත ලෙඩවීම, මහලු බව, මරණය එහෙම නෙමෙයි මේ දැක්කේ. දැන් මේ දුක නොදැන, දුක කෙරෙහි තණ්හාවක් ඇති කරගන්නවා. මේ ඇහැ මම කියලා, මගේ කියලා, මගේ ආත්මය කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවනම්, මේක හේද නැවත හැදෙන්න හේතුව? දැන් අද මේ ඇහැ හින්දා දුක එන්නත්, නැවත මේ ඇහැ හැදෙන්නත් හේතුව මේක හේද? කන, දිව, නාසය, ශරීරය කියන මෙන්න මේ කාරණා ටිකත් දැක්කා. මේ වගේ දුක ආපහු එන්නට හේතුව තමයි මේ දුක, දුක හැටියට නොදැන ඇති කරගන්න තණ්හාව කියලා දැක්කා. එහෙනම් පෙර ආයතනයන් කෙරෙහි ඇතිකරගත්ත තණ්හාවෙන් තමා අද මේ කාරණා ටික හදාගත්තේ. අද මේ බර්මයන් දුක බව අවබෝධ කරනොගෙන, අද මේ ඇහැ මම කියලා, මගේ කියලා, මගේ ආත්මය කියලා දකිනවනම්, හොඳට හිතන්න, අද මේ ටික ඔක්කොම මගේ වුණා නම් අඩුවක් නැතුවම ගිනි ගොඩ ඇතුලට යන්න පුලුවන්. අඩුවක් නැතුවම ජරා, මරණ ස්වභාවය උරුම කොට ඇති කෙනෙක් කියලා බය නැතුව සිංහනාද කරන්න පුලුවන්. කිසිම සැකයක් නැතුව ඒකාන්තයෙන්ම ඔහු මේ වගේ තැනකට යන කෙනෙක් කියලා කියන්න පුලුවන්, තණ්හාව තියෙනවනම්.

මේ ආයතන ටික හැදෙනවා කියලා කියන්නේ, නැවත ආයතන ටික ඉපදෙනවා කියලා කියන්නේ, මොකේ ඉපදීමද? ලෝකේ ඉපදීම. ස්පර්ශ ආයතන හය නැවත ඉපදෙනවා කියලා කියන්නේ ලෝකේ ඉපදීම. මේ ස්පර්ශ ආයතන

භය පවතිනවා කියලා කියන්නේ ලෝකේ පවතිනවා. ලෝකේ හෝ ලෝකේ යන දැනුම හෝ කුමන ආකාරයකින් හරි අපිට එන්නේ මේ ආයතන භය හරහා නෙමෙයිද? මේ ආයතන භය නොතිබුණොත් ලෝකය හෝ ලෝකයාට ප්‍රඥප්තියක් හෝ දැනුමක් හෝ හම්බවෙනවද? නෑ. එහෙනම් මේ ආයතන භය නිසා හේදු හටගන්න ස්වභාවයකින් යුක්ත හැමදෙයක්ම හටගන්නේ? ජාතිය ස්වභාව කොට සංඛත ධාතු වේ හටගැනීම සංඛත ධාතුව කියලා කියන්නට පුළුවන් මේ ආයතන භය. සංඛත ධාතුවේ හටගැනීම කියන්න පුළුවන් මේ ආයතන භයට. මේ ආයතන භය ලෝකේ හටගැනීම කියන්න පුළුවන්. මේ ආයතන භයේ පහළ වීම ජරා මරණයන්ගේ පහළ වීම කියලා කියන්න පුළුවන්.

එහෙනම් අද තණහාව තියෙනවනම් තමා, ඇති වෙන ස්වභාව කොට ජරා මරණ ස්වභාව කොට ඇති මාවතක ඉන්නවා ප්‍රතිපදාවක ඉන්නවා කියන කරුණ දැනගන්නට ඕන. මේක බෞද්ධයා විසින් තම තමා කෙරෙහිම නුවණින් දකින්න. පව්වත්තං වේදිතබ්බෝ විඤ්ඤානීති. තමන්ව තමන්ට ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා කරන්න පුළුවන්. මම මෙන්න මේ තැනට නියම වෙව්ව කෙනෙක් වෙන්නේ. එතකොට ඒ ඇහැ, කන, දිව, නාසය, ශරීරය හම්බවෙන්නේ නෑ, අද මේ මට්ටමට ම. අද මේ ඇතිකරගන්න තණහාවේ විවිධ මට්ටම් මත ඒ ඇහෙත් විවිධ මට්ටම් තියෙනවා. ගිනි ගෙන දැවෙන යකඩ උණු වෙන මට්ටමේ ම, මට්ටමේ ස්වභාවයක් ලැබෙන විදියට ඇහැ ලැබෙන තැනුත් තියෙනවා. හොඳ ප්‍රියමනාප දර්ශන ලැබෙන විදියටම හම්බවෙන විදියේ ඇස් ලැබෙන මට්ටමකුත් තියෙනවා. සැපයී දුකයි දෙකම හම්බවෙන විදියේ මට්ටමේ ඇස් ලැබෙන බවකුත් තියෙනවා. ඇහැට ගෝචර වෙන වේදනාව කියෙනකොට ඇහැ දුකමයි. මේ සියල්ල දුකමයි.

නමුත් ලෝකේ තුළ මෙහෙම පැවැත්මකුත් තියෙනවා. එක මතක තබාගන්න. බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්කා මෙන්න මේක තමයි දුක්ඛ සමුදය ආර්‍ය සත්‍ය කියලා. දුක ඇතිවීමේ හේතුව කියලා දැක්කා. ඊටපස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දැක්කා, මෙන්න මෙතනයි, මං මේ පෙන්නන්න හදුන තැන හොඳට සිහිය, හොඳට නුවණ, හොඳ අවධානය යොමුකරන්න, බෞද්ධයෙක්ගේ පරම නිට්ඨාව හම්බවෙන්නේ මෙතනින් අපිට. බෞද්ධයෙක්ගේ සැබෑ අරුත විද්‍යමාන වෙන්නේ, බෞද්ධකම ගොඩනැගෙන්නේ නිර්වාණ ප්‍රතිපදාව ගොඩනැගෙන්නේ මෙන්න මෙතනින්.

ඊටපස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලා දුකඛ නරොධි අරිය සච්චං ඒ තුන් ආකාර තණ්හාවගේ ඇහැට, කනට, දිවට, නාසයට, ශරීරයට තණ්හා කරනවනම් එක තියෙනවා කාම මට්ටමේ, රූප මට්ටමේ, අරූප මට්ටමේ. කාම රූප අරූප මට්ටමක් තියෙනවා. ඒ තුන් ආකාර තණ්හාවගේ ඉතුරු නොකර යම්කිසි කෙනෙක් නැති කලොත්, ඉතුරු නොකර නැතිකිරීමක් කලොත්, තිරුද්ධ කලොත් මොකද වෙන්නේ? අද තණ්හාව නැති කලොත් මොකද වෙන්නේ? දුක නැති වෙනවා හෙමෙයි. එක වැරදියි එහෙම කිව්වොත්. දුක නුපදිනවා කියන්න සුදුසුයි. නැතිවෙන්නේ ඇති දෙයක්. තියෙන දේකුයි නැතිවෙන්නේ. ඇතිවෙව්ව දේක නැතිවීම සහ ඇතිවෙන බව නැතිවීම කියලා ධර්මතා දෙකක් තියෙනවා.

මේ ගේ අපිට පුළුවන් කඩලා බිඳලා නැතිකරලා දාන්න. ඒ නැති බව බලන්න පුළුවන්. ඇති දේක නැති බව බලන්න අමුතු නුවණක් ඕන නෑ. ඕන කෙනෙකුට පුළුවන්. එකක් හටගන්නවා ඒ හින්දා නැතිවෙනවා. ඇතිවෙව්ව දුක නැතිවීම බලන්න අපහසු නෑ. මේ රූපය බිඳි බිඳී යනවා. ඇතිවෙන එක නැතිවෙනවා. මේක අපහසු නෑ. මේක ඉවර වෙන්නේ නෑ. ඇති දේක නැති බව තුල නත්ථි කියලා ප්‍රත්‍යයක් යෙදෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දුභම ගොඩක් ගැඹුරැයි.

අපි උපමාවක් කලොත්, අදුර කියන එක නැතිවීමෙන් තමා ආලෝකය ඇති වෙලා තියෙන්නේ. මේ ලෝකේ තියනවා ඇති වෙන ස්වභාව දෙකක්. හොඳට තේරුම් කරගන්න මේක. යමක් ඇතිවීමෙන් ඇති වෙන දේත් තියෙනවා, යමක් නැතිවීමෙන් ඇති වෙන දේත් තියෙනවා කියලා සංඛත ධාතුව තුල ඇතිවීම දෙආකාරයි. කන බොන ආහාරය නිසා රූපය ඇතිවෙනවා කියලා බැලුවොත් මේ දේ ඇතිවීමෙන් මේ දේ ඇතිවුණා කියලා යමක් ඇතිවීමෙන් ඇතිවෙන බව අපිට පෙනවා. අදුර නැතිවීමෙන් ආලෝකය ඇතිවෙනවා කියනකොට මේ දේ නැතිවීමෙන් මේ දේ ඇති වෙනවා කියලා ඇතිවීමෙන් ඇති වෙව්ව, නැති වීමෙන් ඇති වෙව්ව කියලා ධර්මතා දෙකක් තියෙනවනේ. නේද? එතකොට ඒ වගේ මේ නැති බව කියපු එක ඇති බවට සාපේක්ෂවයි අපිට හම්බවෙන්නේ.

ගේ කඩලා බිඳලා දැමීමොත්, ගේ නෑ කියලා බලන්න පුළුවන්. ඇතිවෙන ඇතිවෙන හැම හිතකම නැතිවෙන බව බලන්න පුළුවන්. මේ තුල තියෙනවා ඇති වෙව්ව දේට සාපේක්ෂව ලැබෙන ධර්මතාවයක් කියන නැති බව. එතකොට ඒ නැති බව සංඛතයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලේ ලොකේ තුල ඇති බව හා නැති බව කියන දෙකම සංඛතයි. කච්චානගොත්ත සුත්‍රයේ

බොහෝම ලක්ෂ්‍යව පෙන්නනවා ඕක. මේ ලෝකයා බොහෝමයක්ම ඇත හා නැත කියන අර්ථ දෙක ඇතුළු කරනවා මේ අර්ථ දෙක නොදැන තර්කානුකූලව වචනාශීලී මැදිහත් වීමක් දැකීම දේශනා කරනවා.

එහෙත්ම තණ්හාව නැති වුණොත් දුක, මොකද වෙන්නේ? දුක නුපදිනවා කියන නුවණක් අපිට එන්න ඕන. එක හොඳට අපි බලාගන්න ඕන. දුක නැති වෙනවා නෙමෙයි, දුක නුපදිනවා කියලා. ගෙයක් හදනවා කියන, ගෙයක් හම්බවෙනවා කියන කාරණාව අපිට පේන්නේ, ගඩොල්, වැල, සීමෙන්ති කියන හේතු ටික නිසායි. ගඩොල්, වැල, සීමෙන්ති කියන ටික ගේ ද? නෑ. මේ ගඩොල්, වැල, සීමෙන්ති නිසා ගෙයක් හදන්න පුළුවන් නම්, හදපු ගේ කඩන එක වෙනම එකක්, නැතිවෙන එක වෙනම එකක්. යම් කිසි කෙනෙක් ගඩොල්, වැල, සීමෙන්ති නැතිකලොත්! ගේ නැති කලා කියන්න සුදුසුද? නෑ. මොකක්ද සුදුසු? ගේ නුපන්නා කියන්න සුදුසුයි. ගේ ඉපදෙන්න තියෙන හේතුව නැතිවුණා මිසක, එහෙම හේද? එහෙත්ම තණ්හාව නැතිකිරීමෙන් වෙන්හේ ජරා මරණ උපදින්න තියෙන ස්වභාවය නැති වනා මිසක, අජරාමරය. නිවන කිව්වේ එකට.

මේ සමාජය නිරෝධය නිවනයි. අද මේ තණ්හාව නැතිකලොත් මොකද වෙන්නේ? මතු මේ අයතනයන් ගේ පහළවීමක් වෙයිද? එහෙත්ම ලෝකේ පහළ වීමක් වෙයිද? එහෙත්ම හේතුවෙන් හටගන්න ස්වභාවයක් වෙයිද? එහෙත්ම ජරා මරණයක් වෙයිද? ජරා මරණයන්ගේ පහළ වීමක් වෙයිද? මෙන්න මේකට කිව්වා, ජාතියක් නැති, ජරාවක් නැති, ව්‍යාධියක් නැති, සෝකය, මරණ, පරිද්ද, දුක, දෝමනස්සයක් නැති අජරාමර නිවන. තව පැත්තකින් ගන්නොත් අසංඛන ධාතුව. හටනොගන්න බව. අපි ඕක දකින්නේ නවත් මේ අහස වගේ නැතක්. නමුත් නිවන කියලා කිව්වේ මොකක්ද? සමාජය නිරෝධය. අද තණ්හාව නැති කරලා මේ ආයතන නුපදින ස්වභාවයට පත්කරන්න පුළුවන් කියලා කෙනෙක් දැක්කොත්, තණ්හාව නැති කරලා, ගඩොල්, වැල ටික නැති කරලා, ගේ ඉපදෙන්න තියෙන හේතුව නැති කලා, ගේ නුපදින ස්වභාවයට පත්කලා. ඒ වගේ මේ දුක වළලා, අද තණ්හාව නැති කරලා, දුක නුපදින ස්වභාවයට පත් කරලා, වැඩ ඉන්න පුළුවන් වුණහම මේකට කියනවා **සෝපදිශෙෂ නිබ්බාන**. නැත්නම් කෙළේය පරිනිර්වාණය.

කෙළේය නැති කලා, මතු උපදින්න තියෙන ස්වභාවය නැති කලා, ජාතිය නැති කලා, ඉපදීම නැති කලා. ඉපදීම නැති කලාට නැවත ඉපදීම නැති

කලා දැන්. ආයතන හය පහළ වෙන්නේ නෑ. බීනං ජාති. ජාතිය ඝෂය වීම. **කුසීතං බ්‍රහ්මවරියං.** බ්‍රහ්මවරියාව වාසය ඉවරයි. **බතං කරණියං.** යමක් කල යුතු නම් එක කලා. **නාපමිතස්සාය මත්ථි මද්දං.** කරන්න යමක් නෑ කියලා ඔබ දන්නවා. මොකද දැන් අද හේතුව නැතිවෙන කොට එලය නුපදිනවා කියලා දන්න නිසා මේ නුවණට කියනවා **අනුපාදා සෝපදියෙෂ නිබ්බාන.** මොකක් නිසාද? දැන් ඉපදීම නැති කලාට පෙර හේතුවෙන් උපන්න ධර්මය තව නැති වුණේ නෑ. ඉපදීම නැති කලා. මතුවෙන නියෙන කොටස නැති කලා. නමුත් පෙර ජීවිතෙන් හටගන්න මේ ස්කන්ධ මාත්‍රය විතරක් දැන් ඉතුරුය. දැන් මේ ස්කන්ධ ටිකත් යෙෂ වෙච්චි යෙෂ වෙච්චි යනවා. අන්තිමට මේ ඉතුරු ටිකත් ගියාට පස්සේ මොකද වෙන්නේ? එතෙන්නට කියනවා අපි අනුපාදා පරිනිර්වාණය, ස්කන්ධ පරිනිර්වාණය කියල.

බීණං පුරාණං නවං නත්ථි සමීභවං විරත්ත චිත්තා ආයතිකේ භවස්මිං හේ බීණා බීජා අචිරුළුභිච්ඡන්දා නිබ්බන්ති ධීරා යථායමීපදීපො. උපමාවක් පෙන්නවා බුදුහාමුදුරුවෝ. පුරාණ කර්ම ඝෂය උනා. මේ දැන් අනුපාදා පරිනිර්වාණය ගැන. මේ ඇහැ පුරාණ කර්මය. දැන් අපි දැක්කා. කන, දිව, නාසය, ශරීරය පුරාණ කර්මය. මේක දුක අවධෝධ කරගෙන, අනේ මේක ආපහු ලැබුණාත් මතුවටත් මේ වගේ දුක එනවා හේද කියලා දුකේ කලකිරීමෙන් තණහාව නැති වුණා. හොඳ සතුටක්, හොඳ නුවණක් ආවා **ඒත භුතෝසි නිබ්බුතෝ.** මම නිවුණා. මම සිසිල් වුණා. ඇයි මීදුනා මම! ආයි මේ ආයතන ටික මේ දුක උපදින්නේ නැති තත්වයට මට පත්කරගන්න පුළුවන් වුණා කියන සතුටකුත් නියෙනවා. ඔන්න දැක්කා, මොකක්ද? එතකොට, **බීණං පුරාණං,** පුරාණ කර්ම ඝෂය වීගෙන යනවා. **නවං නත්ථි සමීභවං,** අලුතෙන් භවයකුත් නෑ. **අචිරුළුභිච්ඡන්දා,** නොඇලුණු සිතින්, ඝෂය වෙච්ච කර්ම බීජ ඇති මේ ධීරයන් වහන්සේ දිලෙනවා. කොහොමද? **යථා යමීපෙ පදීපො** පහනක් වගේ. පහනකට තෙලුත් තිරෙන් නිසා පහනක් ඇවිලෙනවා, දැල්ලක් ඇවිලෙනවා.

කමින් කල පුරුෂයෙක් තෙලුත් දානවා, තිරෙන් දානවා මේ නිසා මේ පහන බොහෝ කාලයක්, බොහෝ කල්ප ප්‍රකෝටි ගාණක් අනවරාහු ව මේ පහන ඇවිලුනා. යම් දුවසකදී තේරුම් ගන්නා මේ පහන් දැල්ලේ දෝෂය. දෝෂය තේරුම් අරගෙන මෙයා දැනගන්නා, මේ තෙලුයි තිරෙයි නැවත නැවත දාන හින්දුනේ මේක ඇවිලෙන්නේ. තෙල් දැමීම හා තිරේ දැමීම නැවැත්තුවා. එපමණකටම මෙයාට නුවණක ආවා. දැන් පහනේ අලුතෙන් ඉපදීම නතර

වුණා. ඔන්න දැන් පහතේ ඉපදීම නතර වුණා. දැන් පුරාණ තෙල් ටික නිසා තිරේ නිසා යම් තාක් මේ පහත දැල්ව පවතී නම්, ඒතාක්ම විතරයි මේක තියෙන්නේ කියන නුවණක් මෙයාට නැද්ද? තියෙනවා. ඒ තෙලුත් තිරත් ඉවරවුණාට පස්සේ මේකට මොකද වෙන්නේ? නිවුණා කියන්න සුදුසු යි නේ? ආපහු පහත නිවුණා. ඒ කියන්නේ පහත හටගත්තේ නෑ කියන්න සුදුසු නෑ. පහත් කතාවක් නැතිවුණා. දැල්ල උපදින්න තිබුණා හේතුවම නැති වුණා මිසක, දැල්ල නුපදින ස්වභාවයට පත් වුණා මිසක, පහත් දැල්ල නැතිවුණා නෙමෙයි. ඇති වෙච්ච දෙයක් නැතිවුණා නෙමෙයි.

ඒ වගේ කලින් කලට පුද්ගලයෙක් තෙලුත් තරේත් දානවා වගේ, ඇවිලෙන පහත් දැල්ල වගේ තමයි ජරා, මරණ, සෝක, පර්දේව, දුක, දෝමනස් ටික. මේ ගින්න ඇවිලෙන කොට කලින් කලට තෙල් තිරේ දානවා වගේ තමයි අද මේ දුක නොදැන ආයෙත් තණ්හාව ඇතිවෙන්නේ. ආයෙත් මේ දැල්ල ඇතිවෙනවා, ආයෙත් තණ්හාව ඇතිවෙනවා. මෙහෙම මේ පහත ඇවිලුනා බෙහෝ කාලයක්, කල්ප ප්‍රකෝටි අනවරාග්‍ර කාලයක් මේ පහත දැල්වුණා. යම්කලෙක පහතේ දෝෂේ තේරුම් ගන්නා. මේ පහත කියන්නේ ජාතිය ස්වභාවය කොට කියලා මේ දැල්ල කියන්නේ ජාතිය, ජරාව, ව්‍යාධි, මරණ ස්වභාව කොට ඇති දහමක් කියලා දැක්කා. දැකලා මේක කෙරෙහි තියෙන තණ්හාව නැති කලා. තෙලුයි තිරෙයි දැමීම නතර කලා. දැන් දැක්කා මෙයාට ආයේ පහත දැල්ල උපදින්නට හේතු නෑ වගේ. දැන් දුක උපදින්නේ නෑ ආයේ. දුක උපදින්නට තියෙන හේතුව නැති වුණා.

දැන් හොදට පෙනවා මෙයාට, මේ ඇස් දෙකෙන් දකිනවා වගේ, මේ ඇස් දෙකෙන්ම දැක දැක පෙනී පෙනීමයි, මේ පහත දැන් ආයේ පත්තුවෙන්නේ නෑ, ඉතින් මේ තෙල් බිඳෙන් එහාට පත්තුවෙන්නෑ. එයාට ආයේ එකේ ප්‍රාර්ථනාවක් නෙමෙයි තියෙන්නේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂයක්. දැන් ඉතින් මේ දුක උපදින ස්වභාවය නැති කලා කියන හොඳ නුවණක් තියෙනවා, සතුටක් තියෙනවා, නිවුණා. මම සිසිල් වුණා කියන තැනකින් ඉන්නවා. අර තෙල්, තිරේ ටිකත් නැතිවෙලා යනවා. ඒ වගේ පුරාණ කර්ම ප්‍රත්‍යයෙන් හටගන්න මේ සකන්ධ ටිකත් ක්‍ෂය වෙලා යනවා. එතකොට කියනවා මොකක්ද? නිවුණා. දුක වූ සකන්ධ ටික තිරෝධයට පත්වුනා. එහෙනම් දරන්න, දකින්න නිවණ කිව්වේ මොකක්ද? සළායතන තිරෝධය. ආයතන හයේ නුපදීම නිවණයි. ලෝකේ හට නොගැනීම නිවණයි. හැමදෙකම නුපදීම නිවණයි. ජරා, මරණයන්ගේ නුපදීම නිවණයි. නොහටගන්න, අසංඛත ධාතුව නිවණයි. අසංඛත ධාතු කියලා

කියන්නේ නොහටගන්න ස්වභාවය කියන එක. හටගන්න තියෙනවනම් හේතුවක්, හේතුව නැති කිරීම එලය නූපදින ස්වභාවයට පත් කලා. මෙන්න මේක නමයි බෞද්ධයාගේ පරම නිෂ්ටාව වියයුත්තේ.

එතකොට නිවණ කියන්නේ මොකක්ද කියලා සැක තියෙන්න බෑ අදින් පස්සේ. ඒ කියන්නේ මෙන්න මේකයි නිවණ කියන්නේ. ආයේ ප්‍රශ්න භාගයන්න බෑ. අපිට නිවණට ප්‍රශ්න ආවේ. අපි එක එක දේවල් බලන්නේ නිවණ කියන්නේ මොකක්ද කියලා දන්නේ නැති හිත්දා. එහෙනම් ඔන්න ජීවිතේ බුදුහමුදුරුවෝ කලාණ මිත්‍රයෙක් හැටියට අපිට කරන්න තියෙන ඉහළම දේ කෙරුවා. අපිට නොපෙනෙන පැත්ත බලන්න ඇස් දෙකක් වුණා බුදුහමුදුරුවෝ අපේ ජීවිතයට. අන්ධානුකරණයෙන් මෙව්වර කාලයක් අනවරාශ්‍රයේ සංසාරේ දිව්වා නම්, ඒ අවිද්‍යා අන්ධකාරය දරා කරන ප්‍රඥාව නැමැති ආලෝකය වුණා. බුදුහමුදුරුවෝ අපිට. එහෙම වෙලා අපි නොදැක්ක, අපි නොදකින, අපිට නොපෙනෙන අපේම ජීවිතේ ඇත්ත බලන්න අපිට ඇඟිල්ල දික් කරලා පෙන්නුවා, ඔයගොල්ලෝ මෙහෙම බලන්න, මං කියන්නේ වැරදිද කියලා. එතකොට පෙන්නුවා මේ දුක ඇත්තනේ, අපිට නුවණක් තියෙන කෙනෙකුට නෑ බෑ කියන්න බැරි විදියට ජීවිතේ ඇත්ත පෙනුණා. දන්නවද මේ දුක නැමැති පහත ඇවිලුනේ කොහොමද කියලා, මෙහෙමයි කියලා බුදුහමුදුරුවෝ පෙන්නුවා. මේක නැති කරන්න පුළුවන්, නැති වෙනවා නූපදින ස්වභාවයට පත්වෙනවා මෙන්න මෙහෙම කියලා පෙන්නුවා. ඔන්න මික පෙන්නුවා සත්‍ය ඥානය කියලා. ඊටපස්සේ තව එකක් ඉතුරුයි.

මාර්ගය. දුක කියපු එක ඇත්තක්, දුක ඇතිවීමේ හැටි ඇත්තක්, දුක නැතිවීම ඇත්තක් කියලා කිව්වා, මේක කිසිම ශ්‍රමණයෙකුට, බ්‍රහ්මණයෙකුට, කෙනෙකුට නෑ බෑ කියන්න බෑ කිව්වා. මේ දෙකෙන් තොරව කෙනෙක් පනවනවනම් මේක, එක වෙනතෙ නෑ කියලත් පෙන්නුවා. ඊටපස්සේ මාර්ගය කියන එක ඉබේමයි මෙයාට පහළ වුණේ. එහෙනම් මේ දුක පිළිසිද දැකලා තණ්හාව නැති කරලා, දුක නූපදින තත්වයට පත් කල යුතුයි කියන නුවණක් ඇති වුණා දැන්. දුක, මේකයි ඇත්ත කියලා දැක්කා. දුක ඇතිවීමේ හේතුව මේකයි කියලා දැක්කා. මේ හේතුව නැති වුණාම මෙන්න මේ දුක නූපදින ස්වභාවයට පත්කරන්න පුළුවන් කියලා දකිනකොට නුවණ ඉබේම එකක් ඇති වුණා.

එහෙනම් මේ දුක පිළිසිද දැකලා, තණ්හාව නැති කරලා මේ දුක නූපදින ස්වභාවයට පත් කල යුතුයි හේද මම? නැත්තම් මේක කරන්න මින හේද? කියන මේ නුවණට කියනවා සම්මා දිට්ඨි. **දුක්ඛේ ඥානං දුක්ඛ සමුදය**

ඥානං දුක්ඛ නිරෝධය ඥානං දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ඥානං අශං සම්මා දිට්ඨි. ඔන්න මාර්ගය උපන්නා. නිවැරදි දැකීම උපන්නා. මේ ලෝකේ කාටවත් නැති විදියේ නිවැරදිම නිවැරදි දැකීමක් මෙයාට තියෙනවා දැන්. මෙයා දුක දන්නවා. වල්මත් වෙලා නෑ ලෝකේ තුල. දුකේ ඇතිවෙව්ව හැට්ත් එයා දන්නවා. දුක නැතිවෙන, දුක නූපදින හැට්ත් එයා දන්නවා. එකට කරන්න ඕන දේ වෙන මුකුත් නෙමේ, මේ දුකම පිළිසිද දැකලා මේ තණ්හාව නැති කරලා මේ තත්වයේ එළඹ සිටින්න කටයුතු කරන්න ඕන කියලා නුවණකුත් තියෙනවා. ඔන්න ඔය තැනට ආපුවහම කියනවා ප්‍රත්‍ය ඥානය කියලා මේකට කියනවා දුර්ගත භූමිය කියලා. හරියට කෙනෙක් මේ කාරණාව මනාව දැක්කොත් මෙපමණකින් දිට්ඨි සම්පන්න පුද්ගලයා කියලා මෙයාට ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක නෑ. කෙසේද කෙසේද යන විමහි නෑ. මෙන්න මේ තැන වෙන වැඩිදුරකට යන්න නෙමෙයි, මේ දැන් ජීවිතේ එළඹ සිටින්න උත්සහවත් වෙන්නට.

එපමණකින් අපේ ජීවිතේ පුදුම ලාභ ඇති වෙයි. ඔන්න දැන් තමයි එයා භාවනා කරන්න පටන් ගත්තේ. භාවනා කරනවා කියන්නේ ප්‍රතිපදාවක්. ප්‍රතිපදාවේ හැසිරෙන්න ඉස්සෙල්ලා කරන්නේ මොකක්ද කියලා දැන ගෙන තියෙන්න ඕන. දැන් භාවනා කරනවා කියන එක තියෙනවා කොටස් දෙකක්. සමථ, විදුර්ගතා. එවා මං දැන් පැහැදිලි කරන්නම්. දැන් භාවනා කරනවා කියන එක කරන්න කියලා අපිට හම්බවුණේ මොකක්ද? අපිට හම්බවුණා දැන් ඇත්තක් තේද? ජීවිතේ. කෙනෙක් නොදැන කලාට මේක කවදාවත් හම්බවෙන්නේ නෑ. අපි මේ යන්න ඕන කොහෙද කියලා දන්නේ නැතුව පාරේ බැහැලා යනවා වගේ බෑ. හරියටම මේ කරන්න ඕන මොකක්ද කියලා ඉස්සෙල්ලා දැනගන්නා. දුක දැනගන්නා. දුක ඇති වෙන හැටි දැනගන්නා. දුකේ නැති බව හෝ නැත තැන් හෝ නිවණ නැති තැන මොකක්ද කියලා ඉස්සෙල්ලා දැනගන්නා. දැන් තමයි මාර්ගය හම්බවුණේ.

දැන් ඔන්න නිවන් දකින්න උත්සහවත් වෙන්න පුළුවන්. හොඳට මතක තියාගන්න ඕන කරුණක් මාර්ගය වඩලා නිවන් හම්බවෙනවා නෙමේ, නිවන් දැනගෙන මග වඩන්න ඕන. මේ මාර්ගය වඩලා නිවන් හම්බවෙනවා කියන එක මොකක්ද මේ? මෙතන ඉදුන් කොළොඹට ගියාම කොළොඹට යන පාර හම්බ වෙයි, කියන එක සුදුසු ද? එතන කොළොඹ දැකලා කොළොඹට යන පාර හොයාගන්නට ඕන එකට, කොළොඹට යන පාර හොයාගෙන කොළොඹ දැකගන්න ඕන මිසක, එහෙම නැතුව කොළොඹ ගැන දන්නේ නෑ. අහලත්

නැ. පාරක් දන්නෙත් නැ. අපි කියනවා කොළොඹට ගියාම කොළොඹ හම්බවෙයි. මේක වචනයක් විතරයි. හේද? එහෙනම් අපි කාටත් අපි භාවනා කරයි කියලා යමක් කරා නම් කරනවානම් කළයුත්තේ මොකක් සඳහාද කියලා තේරුණාද? ඒ ප්‍රශ්නේ තේරුණාද? එහෙනම් අපි භාවනාවේ ගුණ කියන තැන ඉලක්ක වෙන්න ඕන මේ කරුණ සම්පූර්ණ වෙන්නයි කියන එක තේරුණාද? මේ ටිකයි ඇත්තටම අපේ ජීවිතේ.

භාවනා කරන කෙනාටත් වඩා වටිනවා මේ ටික තෝරගන්න කෙනා. අද උපදින ස්වභාවය මේක නොදැන භාවනා කරන කෙනාට වඩා, ඕකට හොඳ කොටසක් තියෙනවා මට මේක අවස්ථාව තෙමෙයි එක කියන්න. බුදුභාමුදුරුවෝ හරිම වටිනා තැනක් පෙන්නනවා ඉතින් මේ, **දුක්ඛං දුක්ඛ සච්චං දුක්ඛ සච්චං දුක්ඛං, සමුදයං සමුදය සච්චං සමුදය සච්චං සමුදයං, නිරෝධං නිරෝධ සච්චං නිරෝධ සච්චං නිරෝධං, මග්ගං මග්ග සච්චං මග්ග සච්චං මග්ගං** කියලා. මාර්ගය කියන එක මාර්ග සත්‍යය ද මාර්ගය මාර්ග සත්‍යමද? කියලා ප්‍රශ්න ගොඩක් අහනවා. බුදුභාමුදුරුවෝ බොහොම ලස්සනට පෙන්නනවා. මාර්ගය කියනු එක මාර්ග සත්‍යය කියලා බුදුභාමුදුරුවෝ පෙන්නනු එක මේක මාර්ග සත්‍යයත් වෙනවා, නිවනට මග්ග වෙනවා. මාර්ගය, මාර්ගයෙන් පිට මාර්ග සත්‍යය තෙමෙයි. මොනවහරි මාර්ගයක් කිව්වොත් එක මේ මාර්ග සත්‍යය තෙමෙයි කියනවා.

නිරෝධයටත් පෙන්නනවා ඔය වගේ. බුදුභාමුදුරුවෝ නිරෝධ සත්‍යය කියලා පෙන්නුවනම් මේක නිරෝධය ද වෙනවා, නිරෝධ සත්‍යය ද වෙනවා. නිරෝධය හැබැයි නිරෝධ සත්‍යයම තෙමෙයි. මොනවහරි දේක නිරෝධය බලන එක බුදුභාමුදුරුවෝ පෙන්නනු නිරෝධ සත්‍යය තෙමෙයි කිව්වා, ඕක ඕනනම් බලන්න තැනත් මං කියන්නම්. හැබැයි ටිකක් හැඹුරුයි. අභිධර්මය යමකප්පකරණය කියලා කියනවා. මෙන්න මේ යමකප්පකරණේ සච්චය යමක කියලා කියනවා. චතුරාර්ය සත්‍යය බෙදලා. අන්න ඒ සච්ච යමකය බලන්න. බොහොම ලස්සනට බෙදලා තියෙනවා. මේ ශාසනේ වටිනාම හඳුවන හැටියට මම නම් දුකින්තේ අභිධර්මයේ. අභිධර්මය නැතුව කෙනෙක් මනුස්ස දුහමට වඩා ආර්ය භාවය ඇති කරන්නේ ඥාන දර්ශනේ කඳුලක් ලැබුවත් පුදුමයි.

මම ඉස්සර හිටියා ඇත්තටම නැතුව ඇති සූත්‍ර වල පුලුවන් වෙයි කියලා. නමුත් අද හිතෙනවා අපිට පුලුවන් සංකල්පමය චින්තනයෙන් ඉගෙන ගන්න. නමුත් මේ සංඛත ධාතුව තුළ අත්ථි ප්‍රත්‍යයේ හා නත්ථි ප්‍රත්‍යයේ යෙදෙනවනම්, ඇතිවෙන හැමදේකම නැතැයි කියලා ධර්මතාව තියෙනවා.

කොහෙද මේ? අපිට ඕකේ දැන් අද කතාකරනු දේ ගැඹුරු නැහැ හේද? මේ කතා කලේ කොහෙද අපි අභිධර්මයේ ගැඹුරුම ටිකේ පටිඨානයි මේ කියන්නේ. අපිට මේක ගැඹුරුයි කියලා තියෙන්නේ අර්ථය ලිහිල් කරලා දෙන්න කෙනෙක් නැතිකම හිතදා. නමුත් අපි තේරුම් ගත යුතුයි, අභිධර්මය කියන එක ලිහිල් කරලා දෙන්න පුළුවන් වු කෙනෙක් හිටියොත් සුත්‍ර වලටත් වඩා සමහර විට ලේසියි අර්ථය. අපි අද මේ ඉගෙන ගත්තේ මේ පින්වතුන් පටිඨානයි කියලා තේරුම් කරගන්න. අමාරු වුණාද? ගැඹුරු වුණාද? අපි වෙනදා කතාකරනු සුත්‍ර වලයි අද පටිඨානයි ඉගෙන ගන්න එකෙයි වෙනසක් තිබුණාද? නෑ. ඇයි අපි මේ අභිධර්මය අමාරුයි අමාරුයි කිය කියා ඉන්නේ මේකේ අර්ථය නොදන්න හිතදා.

අභිධර්මයේ තියෙනවා සුවිසි ප්‍රත්‍යය කියලා එකේ අන්තිමට තියෙනවා විගත ප්‍රත්‍යය, අවිගත ප්‍රත්‍යය, අත්ථි ප්‍රත්‍යය, නත්ථි ප්‍රත්‍යය කියලා ඔය එ ටිකෙන් තමා මං මේ අද බණ කිව්වේ. එතකොට මේ මෙන්න මේ වගේ බොහොම ගැඹුරු කොටස් ටිකක් තියෙනවා මේ වතුරාරය සත්‍යය පිළිබඳව. අපි මේ ඇත්ත නොදැක මොකක්හරි මාර්ගයක් ලැබුණා කියලා එක මාර්ග සත්‍යයට වැටෙන්නේ නෑ. මොකද? එයා දුක දන්නේ නෑ. අපි මෙහේ නාම රූපයන්ගේ බිඳි බිඳි යෑම ස්කන්ධයන්ගේ ඇතිවීම, පඤ්ච ප්‍රාදානස්කන්ධය දුක බව බලන්න හොඳට උත්සහවත් වුණා. නමුත් ඇහැ මම මයි, කන මම මයි. මේ ටික එහෙමමයි. මේ ටිකෙන් තොර පුද්ගලයෙකුට ඇති වෙච්ච දුකක් අපි මේ අවබෝධ කරගත්තේ. ඊටපස්සේ හම්බවෙලා තියෙන්නේ. මේකම හේද අපි පැතුටේ. හොඳට මෙන්න මේ විදියට ජීවිතේ දැකින්න.

එකයි බුදුභාමුදුරුවෝ කිව්වටත් කවුරු කිව්වටත් හෙමෙයි තමන්ගේ ජීවිතේ ස්වභාවය තියෙන නැතින් තමන් පටන් ගන්න. එහෙම දැක්කම අපිට කාටවත් නෑ බෑ කියන්න බෑ. අපිට දහමෙ පවා මේකේ ප්‍රතිඵල නොපෙනෙන්නේ, මේක විහිළුවක් වෙලා තියෙන්නේ, ඇත්තටම අපේ ජීවිතේ යථාර්තයට මුහුණ දීමා කරන පරීක්ෂණයක් නොවිච්ච නිසායි. අපි දහමට කියලා සිල් ගන්නවා, අපි භාවනා කරනවා කියලා අපේ ජීවිතේට කෘතීම අවියක් වෙලා. නමුත් සත්පුරුෂයෙක් හැටියට අපි කරන්න ඕන ජීවිතේ සැබෑවම අපේ සත්‍යය අවබෝධ කරගන්න ස්වභාවික දහමෙ ඉඳලා මහස තබන්නයි ඕන. එ කියන්නේ තව සම්ප්‍රදායක් හෙමෙයි සිල් ගන්නවා කියන එක. තව සම්ප්‍රදායක් හෙමෙයි භාවනා කරනවා කියන එක. මොනවහරි දෙයක් කරන්න මොකක්හරි

එහෙම එකක් තියෙන ඔනනේ. මේ ටිකත් මේ භාවනාව. මොකද මේ ටික තේරුම් නොගෙන මොනවා කිව්වත් තේරුමක් නෑ.

මම භාවනාව කියලා, වෙන එකක් වුණේ නැතත් කමක් නෑ අද භාවනා නොකලත් කමක් නෑ ඕනෑමලො ගෙදර ගිහිල්ලා යම් දැනුමක් ඇස් දෙකක් ලැබෙනවා. මේ කරුණු හරියට තේරුම් ගන්නොත්.

මේ වගේ බණ අහනකොට බණ අහන මොහොතේ බුදුහාමුදුරුවන්ගෙන්, සෝවාන් වුණා. සකඤ්ජාමී වුණා. අනාගාමී වුණා. අර්හත් වුණා. එතකොට ඒ දේශනාව තුළ භාවනාව තිබ්ලා නැද්ද? තිබ්ලා තියෙනවා. ඒ මොකද ඒ දේශනාවේ දුක ගැන පෙන්නලා තිබුණා. දුකට සමුදය ගැන පෙන්නලා තිබුණා. දුකට නිරෝධය පෙන්නලා තිබුණා. එකම හේතු මාර්ගයේ පෙන්නුවේ පින්වතුනි. එහෙම මේ අපි භාවනා කරනවා නෙමෙයි ද? අපි දුකින්වත්ම ඇස් දෙක වහගෙන එක තැනකට වෙලා ඉඳුගෙන ඉන්න එකක් කියලා භාවනා කරනවා කියන්නේ, එක වැරදියි.

අපිට හොඳ දර්ශනයක් ආවා අපි වාහනයක යනකොට, ගෙදර උසන කොට, පිහින කොට බැරිද මේ ඇහැ ගැන බලන්න? පුලුවන්. ඇයි එයා ඇහැ ගැන බලන්නේ? දර්ශනයකින් යුක්තයි. මේ ඇහේ ස්වභාවය මෙබඳුයි. මේ ඇහැ මම, මගේ කියලා හිතන තාක් මේ ඇතිවන තණ්හාවෙන් ආයෙත් මේ ඇහැ හැඳෙනවා හේද? ඇහැ හැඳෙනවා කියන්නේ ආයෙත් මේ දුක උරුමවෙනවා නේ ද? මේ තරම් දර්ශනයක් තියෙනවා. ඇහැ මෙබඳු ස්වභාව කොට බලනකොට ඇහැ කෙරෙහි ඇති තණ්හාව නැති වෙනවා. තණ්හාව නැති වුණොත් මේ ඇහැ නුපදින ස්වභාවයට පත් වෙනවා හේද? මේ ඇහැ නුපත්නොත්, මේ සියලු දුක නුපදිනවා හේද? තිවන ගැන හොඳ දර්ශනයක් තියෙනවා. මේ උසන ගමන්ම වතුරාරය සත්‍යය ගැන බලනවා.

නමුත් සමහර කෙනෙක් මේ වුට්ට ගන්න හුදකලාව සමහර විටෙක මාස ගණනක් උත්සවත් වෙනවා. අපි ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වුණොත් ගෙදර දොරේ කටයුතු කරගන්න ගමන් ගන්න පුලුවන්. දැන් අපි අභලා තියෙන්නේ මානිකමාන උපාසිකාව ගැන. වස් වසන්ත ගිය ස්වාමීන් වහන්සේලාට වස් වසන්ත තැනකුත් හොයලා දීලා, ඒ උපාසක අම්මා, මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා වස් වසන තැනක් හොයමින් යනකොට ඇහුවා "කෙහෙද වඩින්නේ?" "අපි වස් වසන්ත තැනක් හොයනවා අම්මේ." මේ අම්මා ටිකක් ඉන්නවා, "අනේ ස්වාමීනි වෙන කොහෙවත් යන්න එපා මේ ගමේම වැඩ ඉන්න අපි උපස්ථාන

කරන්නම්" කියලා, කට්ටිය කතා වෙලා ඉක්මනට මේ හැටහමට කුටි එහෙම හදලා ඉන්න තැනක් හදලා දන්නා. දීලා, "ස්වාමීනි ඔබ වහන්සේලා මොකද කරන්නේ?" "අපි සසරින් එතෙර වෙන්න ඕන, නිවන් දුකින්න, දුක නැතිකරන්න ඕන" කිව්වම, "දුක කියන්නේ මොකදද?" ඉතින් මේ ටිකක් අඟගන්නා. මේ කය අශුභ ස්වභාවයෙන් බලලා හිතන්නට ඕන.

අන්තිමට ස්වාමීන් වහන්සේලාට ඉස්සෙල්ලා උපාසිකාව අනාගාමී වුණා. අනාගාමී වෙලා, දැන් අපේ ස්වාමීන් වහන්සේලා භාවනා කරනවා. බැලුවා එක භාමුදරු, නමකටවත් අධිගමයක් නෑ. ඇයි මේකට හේතුව? මේ ස්වාමීන් වහන්සේලාට හරියට පියාඬපාතේ ලැබෙන්නේ නෑ. හැමදාම ක්ලාන්ත වුණා. දැන හිත බලන්න පුලුවන්. මේ මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා මේ මේ දේවල් වලට කැමතියි. මේ අම්මා මොකද කරන්නේ භාමුදරුවරු, කැමතියි කැමතියි කියලා හිතෙන දේවල් හදාගෙන ගිහින් දන්නා. හිත බලන්න පුලුවන්නේ දැන්. තමන් කැමති පහසු ප්‍රත්‍යය ලැබුණම මේ ස්වාමීන් වහන්සේලා නොබෝ දිනකින් රහත් වුණා.

එකෙන් මං මතක් කලේ, අපිට උත්සහවත් වෙනවා. අපිට කාරණාව හරියට තේරුණොත් ගෙදර දොරේ හිටියෙහි කියලා නිවන් දුකින්න බැරි නෑ. ඒ හින්දා මේක තේරුම් කරගැනීමයි අවශ්‍ය වෙන්නේ. මෙනෙහි ඇත්තටම ජීවිතේ හරිම වටිනා අත්‍යවශ්‍යම තැන. ඒ හින්දා මේ ටික ගැන එකග වුණානම් ජීවිතේ ගොඩයි. ඇත්තටම හොඳ දේත් කට්ටි දාගන්නවා නරක දේත් දාගන්නවා. මොකද? හොඳ නරක දෙක දන්නේ නෑනේ. ඒ නිසයි. ඒ වගේ මහණෙහි මම කෙනෙක් දිට්ඨි සම්පන්න වෙනකම් චිතරයි රකින්න ඕන. ඉදිරියෙන් පිටුපස්සෙන් යන්න ඕන. මොකද එයා හොඳ දේත් කට්ටි දාගන්නවා නරක දේත් දාගන්නවා. හොඳ දේත් කරනවා නරක දේත් කරනවා.

යම් වෙලාවක දිට්ඨි සම්පන්න වුණොත් යථාර්තය, ජීවිතය, ඇත්ත, නිවන් කියන්නේ මොකදද කියලා දැනගත්තොත් යම් මොහොතක, එදා ඉඳන් මං එයාගේ ඉදිරියෙන් පිටුපස්සෙන් ඉන්න ඕන නෑ කියනවා. එයා තනියම යැපෙන්න දන්නවා කියනවා. පරපුත්‍ය රහිතයි. මේ ශාසනේ ගැන විශාරද බවට පත්වුණා. නියතෝ, නියතයි, සම්බෝධි පරායනෝ, නිවන කෙළවර කොට පවතින, මහා ගුණ ගොඩක් කියනවා දිට්ඨි සම්පන්න වෙච්ච පමණකින්. මොකද එව්වරට වටිනවා මෙයා ලෝකේ අතින් කෙනෙකුට වඩා. පුදුම දර්ශනයක් මෙයාට තියෙනවා සප්‍රායතන නිරෝධය, දුකට නිරෝධය ගැන. දුක ගැන.

ලෝකේ කිසි කෙනෙකුට නැති දර්ශනයක් දැක ගැන මෙයාට තියෙනවා. දැක ඇතිවීම ගැන තියෙනවා. දැක නැතිවීම ගැන තියෙනවා. මාර්ගය ගැන තියෙනවා. ඒ හින්දා ලෝකේ භෞමකෙනාටම වඩා, මේ ගිහි කෙනෙක් වුණත්, මෙයාට යම් කෙනෙක් මොනවහර් දෙයක් දන්නොත් එපමණකින් ඒ දන්න කෙනාට මහා ආනිසංස ලැබෙනවා. ස්වාමීන් වහන්සේ කෙනෙක් ගැන කවර කතාද? දිට්ඨි සම්පන්න පුද්ගලයෙකුට අන්න ඒ වගේ තත්වයකට එනවා මේ දර්ශනය. ඉතින් මෙන්න මේ නැග තිරිත වෙන්නට උත්සහවත් වෙන්න ඕන.

